

Az Amerikai Egyesült Államok és Kína kapcsolata a
XX. század második felétől

BUDAPESTI GAZDASÁGI EGYETEM
KÜLKERESKEDELMI KAR
NEMZETKÖZI TANULMÁNYOK SZAK
NAPPALI MUNKAREND

Belső konzulens: Dr. Szilágyi Judit

Külső konzulens: Dr. Sáringer János

Készítette: Izsák Kitti
DSMB71

Budapest
2022

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	4
2. Az Amerikai Egyesült Államok	6
2.1. Az Amerikai Egyesült Államok születése- A függetlenségi nyilatkozat.....	6
2.2. Az Amerikai Egyesült Államok alkotmányának és államszerkezetének jellemzése.....	6
2.4. A gazdasági világválság:	8
2.4.1. A New Deal:.....	8
2.5. Az USA és az új világrend:.....	9
3. Kína történelme és a KNK	11
3.1. A Kínai Népköztársaság megalakulása.....	12
3.2. A Kínai Népköztársaság felépítése.....	13
3.3. Kína gazdasági helyzetének alakulása.....	14
3.4. Kína külkereskedelmének alakulása	14
3.5. A Kínai Népköztársaság gazdasága ma.....	15
3.6. Made in China 2025	15
4. Kína és az USA politikai történeleme	16
4.1. Történelmi kitekintés.....	16
4.1.1. A „pingpong diplomácia”	17
4.1.2. A „Lin Piao ügy”	18
4.1.3. A nagy látogatás	18
4.1.4. Mit is tartalmazott ez a kommuniké?	18
4.1.5. Kína-USA diplomáciai kapcsolatok felvétele, az első közös „Liason Office”.....	19
4.1.6. 1974 augusztusa- Nixon elnök lemondása	20
4.1.7. 1978 a nemzetközi szerződések éve.....	20
4.1.8. Kína XII. országos kongresszusa	21
5. Az Amerikai Egyesült Államok és Kína kapcsolatának alakulása 1980 és 1990 között	21
5.1. A 90-es évek és a jó kapcsolat visszaesése	21
5.2. Kína feltörése.....	23
6. Technológia, mesterséges intelligencia és az űrkutatás	24
6.1. Technológiai különbség az USA és Kína között.....	24
6.2. A mesterséges intelligencia	25
6.3. Az űrkutatás	25
7. USA és Kína összehasonlítása napjainkban	26
7.1. Népeség.....	26
7.2. A két ország GDP-jének összehasonlítása és várható alakulása.....	27
8. A covid-19 hatása a nagyhatalmakra	27
8.1. Az Amerikai Egyesült Államok és a covid-19.....	27
8.1.1. USA covid helyzete 2022-ben	28
8.2. Kína és a covid-19.....	29

8.2.1. Kína és az USA kapcsolata a covid terén	29
8.2.2. A kínai „oltóanyag-diplomácia”	29
8.3. A covid hatása a gazdaságra.....	30
8.4. 2022 és a gazdasági kockázatok	31
8.5. A covid-19 és a „Belt and Road Initiative” kezdeményezés	31
8.5.1.A BRI újragondolása	32
9. Az USA és Kína jövőbeli kapcsolatának kérdése és jelen kapcsolata	33
9.1. Miért nem tud javulni a kapcsolatuk?	33
9.1. Hogyan lehetne béke az USA és Kína között?	35
10. A nagy kérdés: Vajon Kína átveheti az USA szerepét a világgazdaságban?	36
11. Összegzés	38
Irodalomjegyzék:.....	40
Nyilatkozatok:.....	44

1.Bevezetés

A témám címe „Az Egyesült Államok és Kína kapcsolata, a XX. század második felétől”. Arról pedig, hogy miért is ezt a témát választottam az elkövetkezendő pár sorban fogok kitérni. Az USA és Kína közös kapcsolatának alakulását nem csak most, hanem évszázadok óta az egész világ figyeli, ami nyilván érhető hiszen két világhatalomról van szó. Az, hogy hogyan alakul a kapcsolatuk és a súlypontok merre tolnak el kettejük között, minden ország számára meghatározó lehet. Már a szakdolgozatom elkezdése előtt is tudtam, hogy a kapcsolatuk nem egyszerű, sőt inkább konfliktusokkal teli és zavaros. Az is nyilvánvaló, hogy az Amerikai Egyesült Államok és Kína folytonos versenyben van egymással, illetve már évtizedek óta Amerika számára a Kínával közös kapcsolat a legérzékenyebb pont a külpolitikájuk stratégiájában. Mindezek mellett, viszont tudjuk, hogy az USA erősen függ Kínától főleg a gazdaságot illetően. Kína felemelkedése, a KNK megalapítása, és az, hogy hogyan lett nagyhatalom, szerintem nagyon összetett és érdekes, ezért is örülök különösen, hogy ezt tanulmányozhatom a dolgozatom folyamán.

Ez a két ország elsöre, legalábbis számomra, látszólag teljesen különböző rendszerben él, de hiába különbözik a politikájuk, a gazdasági céljuk teljesen azonos. Az USA vélhetően félti az elsőszámú nagyhatalmi helyzetét és ezáltal fenyegetésként éli meg azt, hogy Kína erősödése és felemelkedése egyre nagyobb és drasztikusabb. Ahogyan azt az előbb említettem a céljuk azonos, mármint az USA megakarja tartani a világgazdaság vezetői szerepét, amíg Kína átakarja venni azt. Úgy gondoltam, hogy ahhoz, hogy ennek a két országnak a kapcsolatrendszerét tisztábban lássam, nélkülözhetetlen, hogy az USA-t és Kínát is külön-külön elemezzem. Kialakulásukat, fontosabb történelmi eseményeiket és jelenlegi politikai, kereskedelmi és külkapcsolati felépítésüket fogom elsősorban ismertetni. A dolgozatom további részeiben természetesen a két ország közötti fontosabb eseményeket és konfliktusokat fogom kiemelni és azok hátterére próbálok rávilágítani.

USA és Kína 2022-es helyzetét is először külön, majd összehasonlítva fogom tanulmányozni, hogy egy átláthatóbb képet kaphassak. A későbbiekben az élet minden területét érintő koronavírus járvány hatásaira is szeretnék röviden kitérni, hiszen a világ minden országa mellett az erős USA és Kína is megérezte a világgjárvány hatásait, és úgy gondolom, hogy az ország helyreállítására hozott döntések érdekeseek lehetnek.

Végsősoron megpróbálom majd jelenlegi statisztikákra, szakértői elemzésekre alapozottan megállapítani, hogy a közel jövőben mégis hogyan alakulhat a kapcsolatuk. A jövőt illetően pedig azzal is foglalkozom majd, hogy esetlegesen Kína képes lehet-e átvenni a világgazdasági vezetői szerepet az Amerikai Egyesült Államok kezéből, vagy marad-e az erős második helyen. Dolgozatom folyamán leginkább szekunder forrásokkal, és napjaink kutatásainak eredményeivel foglalkoztam. Nagy segítségemre volt Henry Kissinger Diplomácia és Kína című könyve is és még mielőtt hozzáfogtam volna a dolgozatom megírásához ennek a két könyvnek az olvasásával kezdtem el átgondolni a pontos felépítést. Mielőtt nekiálltam volna a megíráshoz, pár alapkérdést fogalmaztam meg a témával kapcsolatban, amikre mindenképp szeretnék a végén választ kapni. Az első: -Hogyan és mitől alakult ki a rossz kapcsolat, illetve mik voltak a legfőbb konfliktusok forrásai a történelemben és napjainkban. A második: -A jelenben mi a helyzet közöttük? Különösen szeretném a technológiát, az űrkutatást, és a mesterséges intelligenciát is érinteni. A harmadik: Mik a covid-19 hatásai és hogyan kezelik azokat? Végül, de nem utolsó sorban pedig a jövő nagy kérdését fogom boncolgatni, hogy mégis merre halad a két szuperhatalom kapcsolata és hogy, az USA világvezető nagyhatalmi szerepe veszélyben lehet-e.

2. Az Amerikai Egyesült Államok

2.1. Az Amerikai Egyesült Államok születése- A függetlenségi nyilatkozat

Ha az USA történelméről beszélünk, természetesen a Függetlenségi Nyilatkozattal illik kezdeni. 1776. július 4.-e volt az a nap amikor a „Második Kontinentális Kongresszus” elfogadta a 13 amerikai gyarmat Függetlenségi Nyilatkozatát. Ebben a Thomas Jefferson által szerkesztett nyilatkozatban a gyarmatok kinyilvánították saját önállóságukat és függetlenségüket a Brit Birodalommal szemben. Végül az 1783-as párizsi békével született meg és nyert teljes függetlenséget az Amerikai Egyesült Államok. Ezután a gyarmatosítások terhei alól felszabaduló USA néhány évtized alatt a világ nagyhatalmai mellé csatlakozott, és szépen lassan a 20. században már a kétpólusú világ egyik részének magasan a legnagyobb hatalommal bíró állama lett.¹

2.2. Az Amerikai Egyesült Államok alkotmányának és államszerkezetének jellemzése

Az USA még ma is hatályban lévő alkotmánya egy írott alkotmány, azaz rendelkezik az úgynevezett „kartális” alkotmányok jellegzetességeivel és mivel történeti alkotmány is egyben hiába hatályos jogokra és működő intézményekre alapozottan működik, a chartája nem lezárt dokumentum, hanem folytatható egyéb kiegészítésekkel. Minden személynek, aki az USA-ban él, akár állampolgár, akár nem, ez az alkotmány biztosítja az emberi jogokat és a szabadságot.² Az Amerikai Egyesült Államok államszerkezete két különálló, de egymást kiegészítő szintből áll, ezek pedig a szövetségi és a tagállami szint. A Kongresszusát a Képviselőház és a Szenátus alkotja. Az USA elnökét, aki az államfő, négy évente választják meg, de egyszer újraválasztható.³ Az államszerkeze pedig úgy néz ki, hogy a törvényhozás, az igazságszolgáltatás és a végrehajtás egy-egy hatalmi ág kizárólagosan, más részeit együttesen, egymás ellenőrzése mellett valósítják

---

¹ Tarján M. Tamás: “1776. július 4. „a Függetlenségi Nyilatkozat Elfogadása.” Rubicon.hu, <https://rubicon.hu/kalendarium/1776-julius-4-a-fuggetlensegi-nyilatkozat-elfogadasa>

²Tóth Zoltán József (2017): Az Egyesült Államok alkotmányának kartális és történeti jellege-Polgári Szemle, 13. évf., 4–6. szám, <https://polgariszemle.hu/archivum/148-2017-december-13-efolyam-4-6-szam/gazdasag-es-jogtudomany/930-az-egyedul-allamok-alkotmanyanak-kartalis-es-torteneti-jellege>

³ Magyar Nagylexikon, Budapest, Magyar Nagylexikon Kiadó, 743. o.

meg. A törvényeket a Kongresszus hozhatja meg, de ellenük az Elnöknek vétőjoga, a Legfelsőbb Bíróságnak pedig vizsgálati joga van.⁴

2.3. Az Amerikai Egyesült Államok nagyhatalommá válása

A polgárháborút megelőző években az USA északi és déli területei között hatalmas különbségek alakultak ki, amíg észak szinte virágzott, addig délen a vidékies életstílus mellett nagyon nagyra nőtt a rabszolgaság száma. A polgárháború után az Amerikai Egyesült Államok szinte hihetetlen gazdasági fejlődésen esett át. A 19. században Amerikába a kedvező lehetőségek miatt rengeteg, több száz millió bevándorló érkezett „szerencsét próbálni”. Volt, akit az „aranyláz”, másokat a rengeteg munkalehetőség, a magas bérezés vagy éppen a földbőség csábított. Ekkor az ország már hatalmas gazdasági erővel rendelkezett, amit ki is használt hiszen újabb területek megszerzése mellett belépett a katonai nagyhatalmak közé.⁵ A világ ipari termelésében a 19. század vége felé már az első helyet foglalta el, az autóipar, a gabonatermelés és a távközlés messze az USA-ban volt a legerősebb.

A területi terjeszkedések kora lezárult, az európai gyarmattartók pedig „felosztották” egymás közt a területeket, de Amerika ezektől a gyarmati hatalmaktól eltérően próbálta bebiztosítani a vezető helyét a világgazdaságban. Elsősorban befolyása alá vette a fejletlenebb országokat az egyenlőtlen feltételű külkereskedelem és a tőke kivitel által. Ekkora már olyan erős hatalommal rendelkezett az USA, mint „legnagyobb felvásárló”, hogy a külföldi nyersanyagok világpiaci árát képes volt befolyásolni. Rengeteg hasznot élvezett azon monopóliumokból is, amik az évek alatt a világ minden tájára kiterjeszkedtek és multinacionális társaságokká váltak. Egyik világháború sem érintette Amerikát területileg, ezért anyagi kárt nem szenvedett, sőt a nagy mértékű hadiszállításból jelentős haszonra tett szert, ami segítette a vezető szerepben maradását.⁶

---

⁴ Tóth Zoltán József (2017): Az Egyesült Államok alkotmányának kartális és történeti jellege-Polgári Szemle, 13. évf., 4–6. szám, <https://polgariszemle.hu/archivum/148-2017-december-13-evfolyam-4-6-szam/gazdasag-es-jogtudomany/930-az-egyedul-allamok-alkotmanyanak-kartalis-es-torteneti-jellege>

⁵ Harmat Árpád Péter: (2015.febr.06.) “Az Amerikai Polgárháború Története.” Tortenelemcikkek.hu, <http://tortenelemcikkek.hu/node/175>

⁶ Max Fisher: (2015.maj.20.) “How America Became the Most Powerful Country on Earth, in 11 Maps.” Vox, <https://www.vox.com/2015/5/20/8615345/america-global-power-maps>

2.4. A gazdasági világválság:

Az első világháború után nem csak az Egyesült Államokban folytatódott a gazdaság növekedése, hanem a „Dawes-terv” hatására Európa szerte is növekedni és erősödni kezdtek az országok. Egy úgymond „befektetési láz” söpört végig a világon, és több bővülő vállalat is részvényeket bocsátott ki, amiktől nyilván azt várták, hogy nyereségesek lesznek. Ennek okául rengeteg ember részvényekbe fektette be a megtakarítását. A csúcspont az volt, amikor 1928 és 1929 között a New York-i tőzsdén csupán 20 hónap leforgása alatt a részvények ára a duplájára nőtt. A probléma azzal kezdődött, hogy a fogyasztás nem nőtt arányosan a befektetésekkel. A háború alatt ugyanis az európai termékek eltűntek, a Szovjetunió pedig szinte teljesen elzárta magát a világpiactól. Emiatt nyilván a több termék értékesítése szinte lehetetlen volt, hiszen az európai embereket „tönkre tette” a háború és az infláció. Ebből következett, hogy a vállalatok várt nyeresége elmaradt, a részvényárak rohamosan csökkenni kezdtek és mivel mindenki megakart szabadulni a befektetésétől tőzsdepánik tört ki. Az emberek megrohmozták a bankokat, hogy kivegyék a pénzüket, de rengeteg bank fizetéseképtelenné vált és 1929.október.29-én „black tuesday”-ként elnevezett napon összeomlott a New Yorki tőzsde. Az USA a vállalatok piaci lehetőségeit úgy akarta biztosítani, hogy megemelte a vámokat ezzel pedig kiszorította a külföldi termékeket, de az volt a gond, hogy egyre több ország vette át ezt a módszert és így az újra megélénkülő világkereskedelem teljesen összeomlott. A bankrendszer és a külkereskedelem összeomlása pedig a termelést és a kereskedelmet is lebénította. Ennek következtében rengeteg ember vesztette el a munkáját, aminek hatására a vásárlóerő is csökkent. Az amerikai piac, ha lehet így mondani teljesen bezárult, aminek következtében a nemzetközi hitelezés is leállt, és még több másik országban is összeomlott a bankrendszer. ⁷

2.4.1. A New Deal:

A gazdasági válság szinte tönkre tette Amerikát, hatására 1933-ra az egy főre jutó bruttó hazai termék (GDP) 47%-kal esett vissza és emellett a munkanélküliségi 3,2%-ról 25%-ra nőtt.

Ekkor Franklin Rooseveltt még elnök jelöltként kiadta a „new deal” azaz „új megállapodás” programot, amelyben teljesen új irányzatot ígért Amerika számára, amivel könnyebben maguk

---

⁷ Richardson Gary, Alejandro Komai, Michael Gou, (2013.nov.22.): “Stock Market Crash of 1929” Federal Reserve History, <https://www.federalreservehistory.org/essays/stock-market-crash-of-1929>

mögött tudják hagyni a válság okozta nehézségeket. Rooseveltt az 1932-es választásokat nagy fölénnyel megnyerte, így az Amerikai Egyesült Államok elnökévé kezdte a „new deal” alkalmazását. Pár fontos részletét le is írom a programnak: A „New Deal” sokat segített az Egyesült Államoknak helyreállítani a gazdaságot a nagy gazdasági világválság után. Igazából a Rooseveltt által bevezetett új program egy Amerika szerte hatalmas, szövetségi finanszírozású infrastrukturális és fejlesztési programsorozat volt. Rengeteg munkahelyet és nyereséget teremtett a gazdaság és résztvevői számára. A mai napig életben lévő társadalombiztosítás is a „New Deal”-ből származik.⁸

2.5. Az USA és az új világrend:

A 20. század folyamán az Egyesült Államok rendkívül meghatározó, de ugyanakkor a már tőle megszokott kissé ambivalens módon alakította ki a nemzetközi kapcsolatait. Mégis az USA nagyon sok mindenben egyedülálló és összehasonlíthatatlan volt már akkor. Nem volt még egy olyan társadalom, ami ilyen magas szinten kiállt volna a többi állam belügyeibe való beavatkozás ellen. Amerikai mindig szorosán kiállt amellett is, hogy a saját értékeit egyetemlegesen lehessen alkalmazni. Nem volt, és szerintem nem is lesz még egy olyan állam, amely ennyire tartózkodott volna a külföldre történő elköteleződéstől, miközben a legnagyobb mértékű szövetségeket és az ezzel járó rengeteg kötelezettséget viselte.⁹ Jelenleg az Amerikai Egyesült Államok a világkereskedelem egyik legnagyobb központja. A világgazdaságban és kereskedelemben betöltött vezetői szerepe összekapcsolódott, és ennek köszönhetően 1970-ben New Yorkban megépült a Világkereskedelmi központ (WTO), amit sajnálatos módon 2001. szeptember 11-én egy terroristámadás elpusztított.

A most zajló világméretűvé válás, azaz globalizáció az egész világban rengeteg várost emelt „Globális város” szintre. Ez pontosabban azt jelenti, hogy egy város akkor számít globálisnak, ha valamilyen gazdasági, politikai vagy társadalmi szerepben kiemelten meghatározó a világ számára. Az Amerikai Egyesült Államok a Világ vezető nagyhatalmának számít, ezért nem csoda, hogy rengeteg „global city-ről” beszélhetünk Amerikán belül. Pár példát fel is sorolnék:

---

⁸ Matthew Johnston: (2021.jun.24) “The Economic Effects of the New Deal.” Investopedia, <https://www.investopedia.com/articles/investing/011116/economic-effects-new-deal.asp>

⁹ Henry Kissinger: (2008) Diplomácia, PANEM KFT, 9-10. oldal

-**New York**, az egyik legfontosabb világváros, hiszen olyan galériák, múzeumok, vállalatok és nemzetközi képviseletek vannak itt, amelyek világhírűek. Nemzetközi politikai, kommunikációs és üzleti központ is és a rengeteg bevándorlónak köszönhetően kozmopolita várossá vált.

-**Los Angeles**, nem csak Amerika második legnépesebb városa, hanem kulturális és gazdasági központ is amellet, hogy a filmipar központja.

-**San Francisco**, vezető pénzügyi szereppel bír az USA nyugati-parti régiójában. Híres bankjairól, kereskedelméről és a "Szilícium völgy"-ről, amely a világ elektrotechnikai, és szoftverfejlesztő központjának számít. Az Apple, a Google, a Hewlett Packard és még sok világszerte ismert elektronikai cég központja található itt.

Mindezek mellett az USA az otthona rengeteg transznacionális vállalatnak, és ma az Egyesült Államok a pénzügyi szektor vezető állama.¹⁰

---

¹⁰ Florida Richard: (2012.maj.09.) "America's Most Powerful Global Cities." Bloomberg.com, <https://www.bloomberg.com/news/articles/2012-05-09/america-s-most-powerful-global-cities>

3.Kína történelme és a KNK

Kína az első ópiumháborúig egy úgynevezett „elzárkózási politikát” folytatott, de 1842-től már nem volt lehetősége az európaiakat kizárva tartani. Mielőtt az európaiak először megérkeztek Ázsiába, Kína volt a világ egyik legerősebb és legfejlettebb nemzete. Népsége már akkor hatalmas volt, politikája egységes és a mezőgazdaságot tökéletesen elsajátította. Tehát amikor az európaiak először partra szálltak Kínában, egy olyan nemzettel találták szemben magukat, akik hatalmas tisztelettel voltak a kultúrájuk és a hadviselésük iránt. Ekkor az iparosodás szinte még nem is létezett.

A 20. század elejére Kína „befolyási övezetekre” oszlott és az erős nyugati nemzetek próbálták a lehető legnagyobb ellenőrzéssel kezelni. Nyilvánvalóan ez a kínai nép részéről egy hatalmas ellenállást váltott ki, amit 1900-ban „boxerlázadással” fejeztek ki. Kína népének ekkor a külföldi országok általi elnyomáson kívül azzal is szembe kellett néznie, hogy a jelenlegi kormányuk képtelen bármit is tenni ezellen. 1911-ben forradalmat indítottak és az addigra már majdnem 2000 éves birodalmi rendszert leváltva Szun Jat-szen vette át a hatalmat, így alakult meg a Kínai Köztársaság. Az új vezető egy évvel később lemondott, de a következő uralkodó Yuan Shih-kai megpróbálta visszaállítani a nemrégiben leváltott birodalmi rendszert, természetesen önmagát szánta a császári pozícióra. Ennek következtében megalapította az első kínai politikai pártot a Kuomintang-ot. Kína szövetségesek oldalán 1917-ben belépett az első világháborúba.

1919. május 4-én került sor egy mozgalomra, amiben a diákok tiltakoztak a versailles-i békeszerződés ellen. Ez a mozgalom sokat segített a tudományok népszerűsítésében és a kínaiak újabb és könnyebb írásmódjának elfogadtatásában. Az 1920-as években

a KKP és a KMT közötti hatalmi harc igencsak megosztotta Kínát. 1928-ra a KKP-t kiutasították, Kínát pedig államosították a KMT értelmében. A Kínai Kommunista Párt azonban 1931. november 1-jén újjáéledt, de a Kínai Köztársaság hadserege 1934-ben megpróbálta megsemmisíteni a kommunista hadsereget. 1937. július 7-én a második világháború kezdetekor vált teljessé a japán agresszió Kína irányában. 1948-ra a KKP elindította a háborút a KMT ellen.

1949. október 1-jén a KMT Tajvan elleni vonulásával Mao Ce-tung megalapította a Kínai Népköztársaságot.¹¹

---

¹¹ King's College History Department: (2006.aug.04.) "China in the 20th Century."
<https://departments.kings.edu/history/20c/china.html>

3.1. A Kínai Népköztársaság megalakulása

Ez volt legnagyobb fordulópontra Kína történelmében amikor 1949. október 1.-én kikiáltották a Kínai Népköztársaságot, azaz a KNK-t. A nyugati világ számára ez akkor még csak annyit jelentett, hogy erősen bővült a keleti blokk. Geopolitikai szempontból nézve viszont, ha lehet úgy mondani a két szuperhatalom számára helyzetileg speciális volt Kína, hiszen nem volt olyan fontos terület, mint Európa, de perifériának sem lehetett mondani. Szerintem kimondható, hogy Kína lehetett az egyetlen ország a hidegháború idején, ami a népessége, nagysága és a jövőben kialakítható potenciálja miatt aggodalomra adott okot mindkét szuperhatalom számára.¹² A kínai vezetés új feladatokat és terveket állított fel: a nemzetbiztonság és a gazdaság helyreállításra, külpolitika javítása és Kína szuverenitásának és függetlenségének a visszaállítása. Mao Ce-tung elnök három irányvonalat fogalmazott meg, „újrakezdés”, „egy oldalra hajlás”, és „a szoba nagytakarítása után lehet csak vendégeket hívni”. Napjainkban mindezt együttesen csak „egy oldalra hajlás” (jipientao/yibiandao) politikának nevezik.¹³ Kína számára az KNK megalakulása, egy gyökeres változást jelentett a régi külpolitikával szemben. A „szoba nagytakarítása után lehet csak vendégeket fogadni” irányelv arra utalhatott, hogy alaposan át kell gondolni és tárgyalni az eddig megkötött államközi szerződéseket, továbbá a nem megfelelő, illetve egyenlőtlen szerződéseket fel kell bontani és egy egyenlő, erkölcsileg megfelelő új diplomáciai kapcsolatrendszerrel kell létre hozni Kínának. ¹⁴ A népköztársaság megalakulása némi változást hozott a kínai nép kultúráját és földrajzát illetően is. Több öt évre szóló tervet bocsájítottak ki és valósítottak meg, amik szociális és kultúrális földreformból, és gazdasági tervekből álltak. Még ebben az évben Kína egy 30 évre szóló szövetséget kötött Oroszországgal, Japán és Japán szövetségeseivel szemben. A többi nyugati nemzet csak évekkel később, 1970-körül kezdett el diplomáciai kapcsolatokat kiépíteni a kommunista Kínával. Richard Nixon amerikai elnök sokat segített abban, hogy Kína tagja legyen a világközösségnek.

---

¹² Szunomár Ágnes: Kínai külpolitika, kínai hatalmi politika: folyamatosság és változás, Külügyi szemle, 126. oldal <https://core.ac.uk/download/pdf/159127058.pdf>

¹³ Zhu Ruichen: (2005) Kína nukleáris non-prolifерációs szerepvállalása, különösen a Távol-Keleten, Doktori értekezés, Budapest, Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, 2005. 37. o.

¹⁴ Zhu Ruichen: (2005) Kína nukleáris non-prolifерációs szerepvállalása, különösen a Távol-Keleten, Doktori értekezés, Budapest, Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, 2005. 37.-38.o.

A legnagyobb csúcspont 1971-ben volt a KNK számára, amikor is megkapta Tajvan pozícióját az Egyesült Nemzetek Biztonsági Tanácsában. Kína világméretű kapcsolatépítése és béketeremtése szépen lassan haladt előre az évek folyamán.¹⁵

Kína néhány évig elcsendesedett és rengeteg belső konfliktussal nézett szembe a Mao halála utáni hatalmi harcok miatt. 1989-ben azonban hatalmas port kavart a „Tienanmen téri” incidenssel. Peking utcáin tüntető diákokat kínai katonák támadták ölték meg. Az esemény miatt a nemzetek világszerte megkérdőjelezték Kína nézőpontját az emberi és szabadságjogokról.¹⁶

3.2. A Kínai Népköztársaság felépítése

A Kínai Népköztársaság egy pártállam, amelyen belül a politika maga három részre osztható. Ezek az állam, a párt és a hadsereg. Kínára jellemző az oligarchikus berendezkedés, azaz viszonylag kevés azoknak az embereknek a száma, akik irányítják az országot. A központi irányításnak köszönhetően viszont befolyással bírnak a helyi vezetők és a lakosság egésze is. Más általunk jobban ismert ország politikájához képest viszont Kínában a kormányon lévő vezetők szigorú ellenőrzést gyakorolnak a lakosságra. Napjainkban is jellemző náluk a cenzúra és a propaganda. A népköztársaságuk fennállása során a politikai és az emberi jogok sérülése elég gyakori. Erre a szerintem legsúlyosabb példa a már általam is említett 1989-es „Tienanmen téri” vérengzés, ahol a kínai hadsereg megtámadta a demokráciáért tüntető diákokat, és ennek következtében több száz fiatal korú vesztette életét.¹⁷ Kínát két részre lehet osztani: „Belső- és „Külső”- Kínára. Külső Kínához tartoznak a nagy területű, de kevésbé lakott északi és nyugati peremterületek, amíg a belső részhez a sűrűbben lakott déli, keleti, és a középen található területek.

---

¹⁵ King's College History Department: (2006.aug.04.) "China in the 20th Century."
<https://departments.kings.edu/history/20c/china.html>

¹⁶ Szunomár Ágnes: Kínai külpolitika, kínai hatalmi politika: folyamatosság és változás, Külügyi szemle, 126. oldal
<https://core.ac.uk/download/pdf/159127058.pdf>

¹⁷ Piaci útmutató a Kínai Népköztársaságról: (2020) Magyar Kereskedelmi és iparkamara, 4-9. oldal

3.3. Kína gazdasági helyzetének alakulása

A 2000-es évekre már Kína egy megkerülhetetlen nagyhatalommá vált a világ számára. 2006-ra, alig pár éve leforgása alatt, a világ negyedik legnagyobb gazdasági potenciállal rendelkező országa lett. 2016-ban a Nemzetközi Valutaalap vásárlóerő-paritáson vizsgálva már Kínát rangsorolta a világ gazdaságai között az első helyre.¹⁸ Egyes szakértők szerint a féloldalasság, azaz szocialista piacgazdaság nem hátráltatja a kínai pragmatizmust. Sőt, ez a gyakorlatorientált hozzáállás biztosítja Kína rugalmas reagálását a gazdasági változásokra és kihívásokra. A piaci szocializmus, ami Kínát jellemzi igazán érdekes, hiszen ameddig a politikai rendszert nem akadályozza, a vezetés minden szükséges lépésnek teret ad a gazdasági fejlődés érdekében. Ez a sajátos kínai piaci szocializmus egy olyan hosszan elnyúló átmeneti időszakot jelent, ahol a gazdasági fejlődéshez szükséges lépéseknek mindaddig teret enged a vezetés, ameddig azok érintetlenül hagyják a politikai rendszert.¹⁹

3.4. Kína külkereskedelmének alakulása

A kereskedelem Kína gazdaságának az évek folyamán az egyik legfontosabb részévé vált. A kínai külkereskedelem 1950-es évek óta nagy változáson ment keresztül. Kezdetben a forgalom nagy részét a nem kommunista országokkal folytatott kereskedelemből állt, de a koreai háború alatti ellenségeskedés után ez teljesen megfordult. Kína fejlődő országokkal folytatott kereskedelmének nagy részét támogatásokból és hitelekkel finanszírozta.

Az 1980-90-es években Kína kereskedelme az összes kommunista országgal jelentéktelenné vált és a nem kommunista, fejlett és fejlődő országokkal pedig egyre erősebb kereskedelmi kapcsolatot épített ki. Kimondható, hogy 1990 óta a KNK pozitív kereskedelmi mérleggel rendelkezik. Kína importjának nagy része gépekből, technológiai készülékekből, vegyi anyagokból és üzemanyagokból áll. A fő importforrások Japán, Dél-Korea, Ausztrália, Tajvan, az Európai Unió országai és persze az Amerikai Egyesült Államok. Kína exportját leginkább az iparcikkek teszik ki, amelyek közül messze a legfontosabbak az elektronikus gépek és berendezések, a textíliák és a ruházati cikkek. Jelenleg az USA, Japán, Hongkong, az EU-tagországok és Dél-Korea a legfontosabb exportcélországok Kína számára.²⁰

---

¹⁸ Piaci útmutató a Kínai Népköztársaságról, Magyar Kereskedelmi és iparkamara (2020) 9-20. oldal

¹⁹ Juhász Ottó: (2009) A kínai belső helyzet alakulása, kilátások, Budapest, Akadémiai Kiadó

²⁰ Encyclopedia Britannica: (2019) China - Trade, <https://www.britannica.com/place/China/Trade>

3.5. A Kínai Népköztársaság gazdasága ma

1978 óta, amikor is meghirdették Kínában a nyitás és az új reformok politikáját a Kínai Népköztársaság rohamos fejlődése miatt a világ második legnagyobb gazdasága lett az Egyesült Államok után. 2011-ig évi átlag 9%-al nőtt a GDP, majd a 2013 hivatalba lépett vezetés új reformjai erősítették a kiegyensúlyozott és fenntartható gazdasági növekedést. Két évvel később 2015-ben felvázoltak egy újabb 5 éves tervet, ami egy már visszafogottabb, lassabban növekvő és inkább export-orientált gazdaságra volt kialakítva. A belső keresletet tervezték növelni. Az ezt követő években a Kínai Népköztársaság a gazdaságának növekedése terén a minőségi mutatókat tervezte javítani: az inflációt csökkenteni, szigorítani a környezetvédelmet és lassítani az energia és nyersanyag növekedés igényét.²¹

3.6. Made in China 2025

A kínai kormány 2015-ben indította el a „Made in China 2025”-ként elnevezett és a Kínai állam által irányított iparpolitikát a német „Industry 4.0” program mintájára. A célja azt volt, erősítse a kínai vállalatok globális versenyképességét a high-tech gyártásban, illetve az innovatív technológiák kiterjedtebb használata. Ezt pedig az állami támogatások felhasználásával, az állam tulajdonában lévő vállalatok mozgósításával és a szellemi tulajdon megszerzésével próbálták elérni. Természetesen Kína szeretne volna felülmúlni a nyugati technológiát. Az Egyesült Államok mellett több másik nagy ország is kinyilvánította a nemtetszését ezzel kapcsolatosan, hiszen véleményük szerint ez a terv nem csak aláássa a nemzetközi kereskedelmi szabályokat, hanem biztonsági kockázatot is rejthet magában.

Az USA úgy nyilatkozott, hogy a „Made in China 2025” a külföldi befektetéseket diszkriminatív bánásmódban részesíti, és szerinte számítógépes kémkedésen alapul. Mindezek összessége arra ösztönözte Donald J. Trump amerikai elnököt, hogy vámokat vessen ki a kínai árukra és blokkolja több kínai támogatású technológiai cég felvásárlást. Ha ez nem lett volna elég Kína számára, eközben az USA mellett még sok másik ország is szigorított a külföldi befektetések

---

²¹Magyarország Nagykövetsége Peking: Kína gazdasági helyzete, <https://peking.mfa.gov.hu/page/kina-gazdasagi-helyzete>

felügyeletén. Ezzel fokozta azt a kérdést, hogy hogyan kéne a többi országnak reagálnia erre a Kínai programra.²²

4.Kína és az USA politikai történeleme

4.1.Történeti kitekintés

A Kínai civilizáció több évezredes történelme során Kínának soha nem kellett olyan másik országgal vagy civilizációval törődnie, amely hozzá hasonló nagyságú és fejlettségű lett volna.²³ Érdekes, hogy már az 1800-as években Kína elszigeteltsége egy különleges kínai önkép megszületését segítette elő és ekkor a kínai elit már hozzászólt ahhoz a felfogáshoz, hogy Kína nem csak egy nagy civilizáció a többiek közt, hanem ő a civilizáció maga. Annak ellenére, hogy tudomást vettek a többi társadalom létezéséről is, túl sok figyelmet nem szenteltek nekik és úgy gondolták, hogy Kína a „Világ közepe”.²⁴

Visszatérve a két ország kapcsolatához, 1863-ban a kínai császár egy levelet küldött Abraham Lincolnnak, amelyben kifejezte, hogy szeretne jó kapcsolatot ápolni az Egyesült Államokkal. Ez a közeledés azonban visszavezethető arra is, hogy mire a levelet elküldték Kína már két háborút is elvesztett a nyugati hatalmakkal szemben, ezek pedig súlyos területi veszteséget jelentettek számukra. Ezek ellenére Kína nem csupán a népessége számát és a területe nagyságát tekintve előzte meg az európai államokat, hanem az ipari forradalomig sokkal gazdagabb is volt náluk.²⁵ Az 1949-ben létrejött Kínai Népköztársaságot és annak kormányát az USA majdnem 30 éven keresztül nem ismerte el, mint a kínai nép legitim képviselője. Ráadásul ennek tetejében a szövetséges államok segítségével Amerika 22 éven át több módon is támadta, és próbálta ellehetetleníteni Kínát. Többek között megakadályozta, hogy Kína küldöttei elfoglalják az őket megillető helyet az ENSZ-ben és a különböző szervei/szervezeteiben, hiába az ő országuk akkor is a legnépesebb a világon.

Az 1960-as évek végére a két ország politikai vezetése már hajlandóságot mutatott arra, hogy normalizálják az egymás közötti kapcsolatot. Az egyik első lépése az volt, amikor 1969-ben

---

²²James McBride, Andrew Chatzky: (2019) Is “Made in China 2025” a Threat to Global Trade?, *Council on Foreign Relations* <https://www.cfr.org/background/made-china-2025-threat-global-trade>

²³ Henry Kissinger: (2017) Kínáról, Antall József Tudásközpont, 25-26.oldal

²⁴ Henry Kissinger: (2017) Kínáról, Antall József Tudásközpont, 28.oldal

²⁵ Henry Kissinger: (2017) Kínáról, Antall József Tudásközpont, 29-31.odal

Richard Nixon az akkor újonnan megválasztott amerikai elnök bejelentette, hogy javítani szeretne az USA-Kína viszonyon. Ebben döntő szerepet játszott az is, hogy miközben az USA egyre jobban belebonyolódott a vietnámi háborúba, a Kínai Népköztársaság és a Szovjetunió közt fennálló politikai és ideológiai egyet nem értés miatt, 1969-re a kínai-szovjet határ mentén több fegyveres összecsapás volt. Amerika a viszonyuk javításának segítségével szeretne volna rávenni Kína vezetőit, hogy korlátozzák a Vietnámba irányuló szovjet fegyverszállításokat. Ugyan Kína válaszára várni kellett, de legalább megérte, ugyanis a kínai elnök azt üzenté Nixonnak, hogy szívesen találkozna vele.²⁶

4.1.1. A „pingpong diplomácia”

1971 áprilisában az Amerikai Egyesült Államok asztalitenisz-csapatának kilenc játékosát az akkor rendezett világbajnokság után Kína meginvitálta magához, és évtizedek óta az első amerikai delegációként látogattak el az országba. Az 1949-es kínai forradalmat követően az USA és Kína között nem volt diplomáciai kapcsolat és a kereskedelmük is igen korlátozott volt. Kínában olyan káprázatos fogadtatásban és élményben volt részük az amerikai sportolóknak, hogy „pingpong diplomácia” néven bekerült a XX. századi diplomáciatörténetbe. Ez az esemény hozzájárult a hivatalos diplomáciai kapcsolatok megteremtéséhez az Egyesült Államok és a Kínai Népköztársaság között. Továbbá a pingpong-diplomácia az emberek közötti megértéshez és kulturális cseréhez is vezetett. Az is bizonyítja, hogy akkoriban Kína lépése mennyit is jelentett, hogy Connie Sweeris, a látogatásban résztvevő kilenc játékos egyike, a látogatásról és az azt követő évfordulós utazásokról megmaradt személyes emlékeinek gyűjteményét odaadományozta az Amerikai Diplomáciai Múzeumnak, akik természetesen örömmel fogadták és ki is állították.²⁷

---

²⁶ TÁLAS BARNA: (2007, Budapest) KÍNA ÉS AZ EGYESÜLT ÁLLAMOK – MÚLT, JELEN ÉS JÖVŐ

²⁷ National Museum of American Diplomacy: (2020.aug.05.) Ping Pong Diplomacy: Artifacts from the Historic 1971 U.S. Table Tennis Trip to China, <https://diplomacy.state.gov/artifact-collection-highlights/ping-pong-diplomacy-historic-1971-u-s-table-tennis-trip-to-china/>

4.1.2.A „Lin Piao ügy”

1971 -ben Henry Kissinger, aki addigra már Richard Nixon nemzetbiztonsági főtanácsadója lett, Pekingbe látogatott egy többnapos megbeszélésre a Kínai miniszterelnökhöz Csou En- laj-hoz. A megbeszélés oka pedig az amerikai elnök Kínába történő látogatása volt, szerettek volna minden lebeszélni a gördülékeny és sikeres találkozó érdekében. A látogatásról szóló bejelentés nagyon meglepte a nemzetközi közvéleményt, sőt, Kínában egy újabb belpolitikai válságot váltott ki, ez lett a „Lin Piao”-ügy.

4.1.3. A nagy látogatás

„Ez volt az a hét, mely megváltoztatta a világot, ugyanis az, amit lefektettünk a kommunikében, korántsem olyan fontos, mint amit a következő években fogunk csinálni: hidat építünk majd 16 000 mérföldön és 22 évnyi ellenségeskedésen át, ami elválasztott minket a múltban.”
(Richard Nixon) ²⁸

Végül a nehézségek és a felháborodások után 1972 februárjában sor került Nixon elnök látogatására, ami azért is volt jelentős, mert ő volt az első amerikai vezető, aki megtette ezt a lépést, és a kínai vezetés még a mai napig is emlegeti és igen nagyra értékeli. Nixont elsőként az akkorra már betegeskedő Mao Ce-tung fogadta, de érdembeli tárgyalásokat már nem folytatott vele. Az amerikai elnök tárgyalópartnere Csou En-laj miniszterelnök volt, akivel sorra vettek minden olyan témát, amelyeket „sanghaji kommunikében” foglaltak össze.

4.1.4.Mit is tartalmazott ez a kommuniké?

A fő eleme az volt, hogy közös véleményként szögezték le, hogy egyikük sem akar egyeduralmat az ázsiai csendes-óceáni térségben. Ezen túlmenően minden más ország vagy országcsoport ilyen törekvését közösen is ellenezték. A legmértvadóbb mégis az volt szerintem, hogy leszögezték, hogy nem vesznek részt a másik fél ellen irányuló egyezményekben. Mértvadó pont

---

²⁸ Tarján M. Tamás. “1972. február 21. Nixon Amerikai Elnök Kínába Látogat.”
<https://rubicon.hu/kalendarium/1972-februar-21-nixon-amerikai-elnok-kinaba-latogat>

volt az is, hogy elutasítják a többi nagy ország összefogását más országokkal szemben, illetve az is, hogy a nagyobb országok úgymond „érdekszövetkezetekre” osszák fel a világot. Közös érdekként hangsúlyozták a két ország viszonyának helyreállítását, különösen gazdasági, kereskedelmi, és a fejlesztések szempontjából. Viszont a Kína számára igen fontos ügyről, azaz a „tajvani kérdésről” nem sikerült közös álláspontot találniuk. Hiába tűnt úgy, hogy a hosszú és nehéz időszak után végre minden jó irányba alakul, a kínai vezetésben maradt egy tüske, ez pedig a tajvani kérdés volt. Ez jelentette számukra az akadályt afelé, hogy normalizálni tudják a kapcsolatukat Amerikával. Kína álláspontja, amit persze nyíltan vállalt az volt, hogy Tajvan Kína része, és az úgymond „felszabadítása” kizárólagosan Kína saját belügye, és ragaszkodik az amerikai haderő kivonulásához. Ismételten leszögezték, hogy ha kell Kína szembeszáll bárkivel, aki ebbe az ügybe beleszól, esetlegesen kiáll a „Független Tajvan” mellett, hiszen fenyegetésnek érzik. Ezek után Amerika úgy nyilatkozott, hogy megértik és nem vonják kétségbe azt a tényt, hogy csak egyetlen Kína létezik, aminek Tajvan is a része. Nixon látogatása után Kína külkapcsolatai több országgal is normalizálódtak, elsők között például Japánnal. Ez egy igen nagy mérföldkő volt mindkét fél számára, hiszen megszűnt a Japánok és a Kínaiak között több évtizede fennálló hadiállapot. Talán ez volt az a pont amiután érzékelhetően megnőtt azoknak az országoknak a száma, akik elismerték a Kínát. Ami azt illeti azért volt egy kis csavar a történetben, hiszen valószínűleg a kínai vezetésnek nem tetszett, hogy Nixon 1972 nyarán kapcsolat javítás szándékával felkereste a Szovjetuniót is. Ez lehetett az oka annak, hogy Kína nem mondott le az akkor éppen amerikaiak ellen harcoló Vietnám megsegítéséről.²⁹

4.1.5. Kína-USA diplomáciai kapcsolatok felvétele, az első közös „Liasion Office”

Hivatalosan 1979. január 1-jén került sor Amerika és Kínai diplomácia kapcsolatának rendezésére. Előtte már 1973-elejen Henry Kissinger megismételte a látogatását Pekingbe, ami az előzőhöz hasonlóan nagy sikert aratott. Ez a találkozó eredményezte Washingtonban és Pekingben az „összekötő irodák” azaz „liasion office”-ok megnyitását. Ez egy nagyon nagy lépés volt a két nagyhatalom kapcsolatában, hiszen itt már közös diplomáciai funkciókat láttak el. Itt már a közös ügyek végett várható volt egy drasztikus javulás a kapcsolatukban.

---

²⁹ Halmosy Dénes: (1985, Budapest) Nemzetközi szerződések 1945–1982, Gondolat Kiadó, 472–475. old.

4.1.6. 1974 augusztusa- Nixon elnök lemondása

Richard Nixon amerikai elnököt közvetlen az újraválasztása után a váratlanul kitört Watergate-botrány miatti belpolitikai viták foglalkoztatták, ez pedig végül ez az elnök lemondásához vezetett. Egy évvel később, 1975-ben Gerald Ford új amerikai elnök ellátogatott Kínába, de az ottani belpolitikai helyzet miatt kimondhatjuk, hogy túl sok értelme nem volt ennek az útnak. Akkor Csou En-laj és Mao Ce-tung egészségi állapota nem engedte meg, hogy érdemlegesen tárgyalni tudjanak. A két fél újabb próbálkozásai a békére csak évekkel később 1978-ban indultak. De a helyzet, mint eddig olyan sokszor, most sem volt egyszerű. Mao halála miatt a hatalmi harcok erősödtek ebben az időben Kínában. Ezekből a harcokból a Kínai Kommunista Párt, azaz a KKP Teng Hsziao-ping vezette pragmatista része került ki győztesként. Ez sem az USA-nak, sem a többi nagyhatalomnak nem vált hátrányává. Ez az új vezetés 1978 folyamán nagy erővel próbálta javítani, illetve tökéletesíteni a kapcsolatukat a világ többi nagy erőcentrumával, többek között Japánnal, az USA-val és az Európai Gazdasági Közösséggel is. Nyilván ezzel a lépéssel a saját pozíciójukat szerették volna erősíteni és bebiztosítani. Kínai a külkapcsolati normáit és elveit a többi országgal szeretne volna nemzetközi szerződésekbe és kétoldalú megállapodásokba leszögezni és rögzíteni.

4.1.7. 1978 a nemzetközi szerződések éve

1978 áprilisában Kína az Európai Gazdasági Közösséggel aláírt egy „általános kereskedelmi szerződést”. Pár hónappal később augusztusban egy „béke és barátság” nevű szerződést kötött Japánnal. Az év végéhez érve decemberben pedig a Kínai Népköztársaság és az Amerikai Egyesült Államok bejelentette a „kölcsonös és feltétel nélküli diplomáciai elismerést”. 1979. január 1. az a dátum, amikor az Amerikai Egyesült Államok és Kína a többi évtizedig tartó „ellenségeskedés” után úgy tűnt, hogy rendezik és normalizálják kapcsolatukat egymással. Sajnos, ez az állapot túl sokáig nem állt fenn, hiszen az Amerikai Carter elnök, alig pár hónappal a békekötés után, 1979 áprilisában aláírta a „Tajvani kapcsolatokról szóló törvényt”. (Taiwan Relation Act.) Ebben Kína számára a fájó pont az volt, hogy a szerződésben többek között azt is leszögezték, hogy az USA a jövőben is támogatni fogja Tajvan önvédelmét.

4.1.8. Kína XII. országos kongresszusa

1982 szeptemberében a Kínai Népköztársaság megtartotta a hetedik országos Kínai kongresszusát, ahol a fő terv a Kínai külpolitikai biztonságossá, önállóvá, békessé és minden irányban nyitottá tétele volt. Nyilván mind sok másik esetben, itt is hangsúlyozva volt az a tény miszerint Kína egy erős, független állam és ez a jövőben sem fog változni. De ekkorra már a Kínai nép vezetésének is alapelve volt, hogy a jó külkapcsolatokat nem szabad elhanyagolni és építeni kell.

5. Az Amerikai Egyesült Államok és Kína kapcsolatának alakulása 1980 és 1990 között

A két nagyhatalom 80-as évekbeli fejlődését tökéletesen kimutatta a kétoldalú kereskedelmi forgalom erősen meggyorsult növekedése. Közel egy év alatt az összforgalom folyóáras értékösszege majdnem a két és félszeresére nőtt. Közben Kína Amerikába irányuló exportja több, mint az ötszörösére nőtt, az Amerikából származó importja pedig majdnem megduplázódott. Ekkora már az USA harmadik legnagyobb kereskedelmi partnere Kína volt. A 80-as évek vége felé, egyre több és egyre barátságosabb elnöki látogatás volt a két ország között. Ez is szilárdította a két hatalom jó kapcsolatát.

5.1. A 90-es évek és a jó kapcsolat visszaesése

Az elmúlt évek pozitív eredményeihez képest szinte zuhanórepülésben romlott meg a kapcsolat az USA és Kína között. Ez egyrészt annak is betudható, hogy Amerika folytatta azt a politikát miszerint az 1989. június 4.-i Tienanmen téri vérengzés után a Kínai Népköztársaságot megpróbálta nemzetközi szinten elszigetelni azzal a címszóval, hogy a KNK durván megsértette az emberi szabadságjogokat. Másrészt, Amerika támogatta több tajvani politikai párt függetlenedési kísérletét is, ezzel teljesen elásták magukat a Kínai vezetés szemében.

A multilaterális szervezeteknek és azok üléseinek köszönhetően például: Ázsiai és Csendes-óceáni Gazdasági Együttműködés, Egyesült Nemzetek Szervezete, a két nagyhatalom vezetőinek muszáj volt találkozni egymással. 1998 volt az a fordulópontra amikor az amerikai elnök Bill Clinton, bejelentette az USA új „Tajvan-politikájának” úgynevezett „három nem”-es

elvét, ami erősen korlátozta a Tajvani kormányt és kimondta azt is, hogy az Amerikai Egyesült Államok nem támogatja Tajvan függetlenségét. A kétezres évek elejére, a Kínai Népköztársaság második legfőbb kereskedelmi partnere Amerika lett, az export és az import forgalom rohamosan növekedni kezdett az két ország között.

5.2. Kína feltörése

Kínában a külkapcsolatok megerősítése végett, olyan mértékben nőtt a gazdasági fejlődés, a műszaki korszerűsödés és olyan erős lett az FDI azaz a „külföldi közvetlen tőkebefektetések” aránya, hogy az USA vezetői is rájöttek, hogy a kétezres évektől Kína már nem szimplán egy regionális hatalom, hanem egy olyan nagyhatalom, amely akár átveheti az Amerikai Egyesült Államok szuperhatalmi pozícióját³⁰

5.3. Az Amerikai Egyesült Államok és Kína kapcsolata a közelmúltban

Az elmúlt évek alatt Kínában a külkereskedelmel kapcsolatos fejlesztések érték el a legnagyobb sikereket, így mára az USA és Japán után Kína rendelkezik a legnagyobb külkereskedelmi forgalommal.

A két világhatalom Kína és az USA kapcsolata igazán a 2001. szeptember 11.-i terrortámadást követően alakult kedvezően, miután a Kínai Népköztársaság kormánya kiállt az USA mellett és mélyen elítélte a nemzetközi terrorizmust. Valószínűleg ez lehetett az egyik legnyomósabb oka annak, hogy az Amerikai Egyesült Államok kormánya a 17 évnyi ellenállást és tiltakozást követően hozzájárult, hogy Kínát felvegyék a WTO-ba. Igaz, hogy az amerikai vezetés körében máig akad olyan, aki ezt a lépést egy elrontott, nagyon rossz döntésnek tartja, mert úgy gondolják, hogy a kínai piacgazdaság nem tartja be a nemzetközi kereskedelem szabályait. 2002. februárjában George W. Bush amerikai elnök, Nixon elnök történelmileg igen mérvadó Kínai látogatásának 30. évfordulóján először ellátogatott Kínába. Még ugyanebben az évben a Kínai alelnök Hu Csin-tao viszonzta a látogatást és ekkor már tárgyalásokat folytatott a két hatalom. Végül 2003 decemberében jött el a nap, amikor Ven Csia-pao Kínai elnök Amerikában tett látogatása folyamán Bush elnökkel lefektette azt az 5 alapelvet, ami nélkülözhetetlen az Amerika és Kína közötti gazdasági és kereskedelmi kapcsolat egészséges fenntarthatóságához.

---

³⁰ Tólas Barna: (2007), Kína és az Egyesült Államok-Múlt, jelen és jövő, KÖZ-GAZDASÁG 2007/2,86-92o.
http://unipub.lib.uni-corvinus.hu/4188/1/kozg2007-2_85-102.pdf

6. Technológia, mesteregés intelligencia és az úrkutatás

6.1. Technológiai különbség az USA és Kína között

Kína rohamos technológiai fejlődése és mértéke több országot is feszélyeztetett, természetesen az USA-t is, bennük leginkább a gazdasági versenyképességre, a nemzetbiztonságra és a liberális értékekre gyakorolt kérdéses hatás keltett félelmet.

Több kutatás alapján kimondható, hogy problémát okozhat a jövőben a globális technológiai szektor széttöredezettsége és az eltérő normák térnyerése is, mivel a kínai technológiai piac egyre inkább elválik Amerikától és a nyugati piactól.³¹

A technológia az USA és a KNK között egy újabb ütközőpont, ami hatalmas befolyással lehet az egész világ számára. Az eddigiek alapján tudjuk, hogy Amerika befektetési és kereskedelmi politikájának legfontosabb része a kétoldalú kereskedelmi hiány csökkentése mellett ma már technológia fejlesztése is.

Ahogy a világ alkalmazkodik Kína növekedéséhez, érezhető akadályok a kereskedelem és a befektetések terén is, az egyik ilyen súrlódási tényező a technológia. A világ összes országa számára nagyon fontos a technológia, hogy lépést tudjanak tartani a modernizációval. A KNK számára is nélkülözhetetlen a technológiai fejlődés, hiszen így tudják a gazdasági egyensúlyt megtartani. Amerikai felállított egy stratégiai folyamatot, amivel várhatóan lassítani tudja Kína technológiai gyarapodását, illetve saját technológiáját még szélesebb körben tudja kamatoztatni. Ehhez három korlátozást hozott az: Első a befektetési korlátozás, amellyel megnehezíti, hogy kínai cégek amerikai eszközöket és ezzel technológiai tudást szerezzenek meg. Második az exportellenőrzés, ami során egyre erősebben korlátozzák a technológiai szoftverek és hardverek kínai cégek számára történő értékesítését. Az utolsó pedig az amerikai technológiai eszközök árának csökkentése, azért, hogy a fogyasztókra gyakorolt hatást javítani tudják. A technológiával kapcsolatos mondanivalómat, Hszi Csin-ping elnök szavaival zárnam: „Nemzetközi szinten a fejlett technológia és a kulcsfontosságú technológiák beszerzése egyre nehezebbé válik. Az egyoldalúság és a kereskedelmi protekcionizmus erősödik, ami arra

---

³¹Ryan Hass, Patricia M. Kim, Emilie Kimball, Jessica Brandt, David Dollar, Cameron F. Kerry, Aaron Klein, Joshua P. Meltzer, Chris Meserole, Amy J. Nelson: (2021.dec.23.) "U.S.-China Technology Competition." *Brookings* <https://www.brookings.edu/essay/u-s-china-technology-competition/>

kényszerít bennünket, hogy az önellátás útjára lépjünk. Ez nem rossz. Kína végső soron önmagától függ.” - Hszi Csin-ping elnök, Heilongjiang tartomány, 2018. szeptember.³²

6.2. A mesterséges intelligencia

Hiába a folytonos rivalizálás és feszültség Kína és Amerika között, a mesterséges intelligencia kutatása terén ez a két nagyhatalom szinte hihetetlen együttműködést mutat. A Stanford egyetem egyik mesterséges intelligenciával foglalkozó részlege nemrég egy jelentésében azt nyilatkozta, hogy az USA és Kínai közös kutatása a mesterséges intelligenciával kapcsolatosan sokkal több mindenben dolgozik együtt, mint bármely másik nemzet. Pontosabban a mesterséges intelligencia kutatási együttműködések száma 2010 óta ötszörösére nőtt Amerika és Kína között. Ez nyilván nem csak a két szuperhatalom, hanem az egész világ számára előnyökkel jár. Őszintén egy kicsit furcsa számomra, hogy amíg folytonos konfliktus van Kína és az USA között a vezetői szerepért, a mesterséges intelligencia terén mégis tökéletesen és sokkal hatékonyabban tudnak együtt dolgozni, és egymást segíteni. Mindkét ország rengeteg kutatást végez külön-külön is, a kínai kutatók publikálták a legtöbb mesterséges intelligencia kutatással kapcsolatos eredményeket az elmúlt pár évben.³³ Nem szabad persze azt sem elfelejteni, hogy azért a versengés a mesterséges intelligencia terén is jelen van Amerika és Kína között. A mesterséges intelligencia fejlesztései hatalmas hatással vannak a kormányzati irányításra, a gazdasági biztonságra és a társadalmi stabilitásra is. Ez alapján kijelenthető, hogy az az ország, amelyik a következő évtizedekben előbb éri el a mesterséges intelligencia „csúcsát”, a globális kereskedelem és politika élére kerülhet. Nyilván ezt Kína és az USA is szeretné elsőként elérni, ez az oka a rivalizálásnak.³⁴

6.3. Az űrkutatás

---

³²A Report By The China Senior Analyst Group: “A New Great Game—China, the U.S. And Technology | S&P Global.” <https://www.spglobal.com/en/research-insights/featured/a-new-great-game-china-the-u-s-and-technology>

³³Edmund L.Andrews: (2022.márc.16.) “China and the United States: Unlikely Partners in AI.” *Stanford HAI*, <https://hai.stanford.edu/news/china-and-united-states-unlikely-partners-ai>

³⁴Leonardo Dinic: (2022.febr.12.) “Artificial Intelligence and the China-U.S. Rivalry.” *China-US Focus*, <https://www.chinausfocus.com/peace-security/artificial-intelligence-and-the-china-us-rivalry>

Az elmúlt pár évben az űrkutatási együttműködések száma igen megugrott, ez betudható annak, hogy hatalmas költségekkel jár. Az USA és Kína már az 1978-as években elkezdett közösen dolgozni az űrkutatás terén, ez az együttműködés megbeszélésekkel kezdődött majd a kínai rakéták felhasználására és az amerikai műholdak pályára állítására is kiterjedt. Ez az együttműködés végül nem bírta ki a hidegháború és a nemzetközi katonai és gazdasági dominancia megszerzéséért folytatott „harcot”. Az igazi probléma Amerika aggodalma volt, az érzékeny műhold- és rakétatechnológia Kínába való átadása miatt, és ez vetett véget az űrbeli együttműködésnek.³⁵ A mai napig a nagy politikai erőknek van a legnagyobb szerepük az űrtechnológia fejlődésének alakításában. Amerika azon törekvése, hogy irányítani akarja a versenytársak űrtechnológiához való hozzáférését, nem kívánt következményekkel járhat. Az USA és Kína közös űrtechnológiai kutatása és fejlesztése ma már elválik egymástól, és kimondhatjuk, hogy Amerika politikája volt az, ami vezérelte a szétválást. 1999-től az USA exportellenőrzése gátolta és megnehezítette a kereskedelmi és tudományos űrtechnológiával kapcsolatos együttműködésekkel. Ráadásul 2011 óta Amerika új törvényei tovább akadályozzák a NASA és a kínai kormány közötti együttműködések a tudományos témákban.³⁶

7. USA és Kína összehasonlítása napjainkban

7.1. Népeség

2021-ben Kína volt a legnépesebb ország a világon, lakosságának száma jelenleg körülbelül 1.448.000.000 fő. A népessége igaz, hogy lassan és fokozatosan, de növekszik és a szakértők előrejelzései szerint évtizedeken belül radikálisan vissza fog esni a Kínai lakosság száma.³⁷ Az Egyesült Államokban a lakosság száma a múlt évben majdnem 333.000.000 fő volt, amivel Kína és India utána 3. helyen állt a világranglistán. A 2010 és 2020 közötti 10 év, az USA történelmében az eddigi második leglassabb népességnövekedésű időszak volt. Igaz, nem csak

---

³⁵ Zhang Zhihui, Bruce Seely: (2019. aug. 03.) "A Historical Review of China-U.S. Cooperation in Space: Launching Commercial Satellites and Technology Transfer, 1978–2000." *Space Policy*, <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0265964618300079>

³⁶ Matthew Daniels: „The history and future of US-China competition and cooperation in space”, Johns Hopkins University Applied Physics Laboratory LLC, 2020 <https://apps.dtic.mil/sti/pdfs/AD1116894.pdf>

³⁷ Dobák Zsófia: (2022. febr. 02.) "Kína Népeségének Száma Már Idén Elkezdhet Csökkenni." *Raketa.hu*, <https://raketa.hu/kina-nepesseg-csokkenes>

Amerikában, hanem mint már említettem Kínában is nagyon belassult a népesség növekedése az elmúlt húsz évben.³⁸

7.2. A két ország GDP-jének összehasonlítása és várható alakulása

Kína és az Egyesült Államok a két legnagyobb és legerősebb gazdaságú ország, az egész világot toronymagasan leelőzte a koronavírus okozta világjárvány utáni helyreállításban, sőt már nem csak, hogy mindketten helyreállították a gazdaságukat, hanem tovább erősítették és folytatni tudták a globális növekedést. Kína GDP-je az előrejelzések alapján közel 10,6 százalékkal nőtt 2021-ben a járvány előtti utolsó évhez 2019-hez képest. Az OECD 2021. decemberében kiadott jelentésében azt nyilatkozta, a 2020-ra az 2019-hez képest 14150 ezermilliárd dollárról 15660 milliárdra emelkedett ez 10,6%-os javulás. Ugyanekkor az USA GDP-je körülbelül 2%-os növekedéssel 20320 milliárd dollárra nőtt. Becslések szerint 2022-re az Amerikai Egyesült Államok gazdasága 6%-os, a Kínai Népköztársaság gazdasága pedig 8%-os növekedést érhet el. Az USA és Kína gazdaságának köszönhető, hogy a koronavírus miatti első lezárások okozta 9,7%-os globális GDP csökkenés után másfél évvel már túl nőtte a járvány előtti szintet. Az OECD kutatásai alapján, ez a két ország adja a világgazdaság 35 százalékát.³⁹

8. A covid-19 hatása a nagyhatalmakra

8.1. Az Amerikai Egyesült Államok és a covid-19

A 2019-ben berobbant koronavírus-járvány, mint a világ szinte összes országában, az USA-ban is gazdasági és közegészségügyi válságot is okozott. Ez a hirtelen felűnő világjárvány megzavarta az egész világ életét. Elsősorban a kórházakat és azok rendszerét borította fel, majd egy globális gazdasági lassulást okozott. 2020. szeptember 15-ig azaz kevesebb, mint egy év alatt több, mint 6,5 millió igazolt COVID-19-es esetet és majdnem 200 000 halálesetet regisztráltak Amerika szerte. Azért, hogy ezeket a számokat össze tudjuk hasonlítani, ez a járvány egy év alatt több,

---

³⁸ Szabó Dániel: (2022.jan.07.) "Rekordmélyen Jár Az Amerikai Népeség-növekedés." *Napi.hu*, <https://www.napi.hu/nemzetkozi-gazdasag/egyedul-allamok-nepesseg-novekedes-demografia-nepszamlalas.743644.html>

³⁹ Medgyesi Csilla: (2022.jan.06.) "Az Egyesült Államok És Kína Mindenkit Lenyom." *Világgazdaság*, <https://www.vg.hu/nemzetkozi-gazdasag/2022/01/az-egyedul-allamok-es-kina-mindenkit-lenyom>

mint háromszor annyi amerikai életét követelte, mint a vietnámi háború. Gazdasági szempontból pedig szintén példátlan hiszen egyszerre okozott kínálati, keresleti és pénzügyi sokkot a világvezető nagyhatalomban is. A vírus terjedése egyértelműen a sűrűn lakott városokban és központokban lobbant be először, majd az ország vidéki részeire is áttért. A covid-19 okozta válság eltérően hatott a különböző etnikai csoportokra Amerikán belül is. Hiszen rengeteg meghatározó tényező van, amely ronthatja a felépülés esélyét egy ilyen fajta járvány okozta betegségből. Ezek például: a jövedelem mértéke, az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés, az oktatás, a lakhatás stb.⁴⁰

8.1.1. USA covid helyzete 2022-ben

Több, mint két évvel a covid-19 berobbanása után 2022-ben ki lehet jelenteni, hogy az Amerikai Egyesült Államok a rengeteg járvány okozta nehézség, tragédia és válság után jó úton halad afelé, hogy az élet visszatérhessen a pandémia előtti, normális kerékvágásba. Az USA felnőtt lakosságának körülbelül háromnegyede felvette a covid-19 elleni védőoltást, ami hozzásegítette Amerikát a vírus elleni védekezéshez. Az országos munkanélküliség a vírus berobbanásakor 15%-os lett viszonylag hirtelen, de mára 4%-ra lecsökkent. Az iskolákban visszaállt a jelenléti oktatás, a közélet egyre jobb, illetve a koncertek és a sportesemények is ismét tömegeket vonzanak. Sajnos a javulás még nem azt jelenti, hogy minden rendben lenne, hiszen még mindig rengeteg halálos áldozatot követel a covid-19 és az oltások ellenére a járvány második évében csaknem annyi amerikai hunyt el, mint az első évben. Ha bár a gazdaság fellendülőben van, az elmúlt négy évtized legnagyobb inflációjának nyomai egy ideig még biztos megmaradnak. A nemzeti politikában a maszkokra és az oltásokra vonatkozó szabályok körül szinte napi viták vannak. Megnövekedett társadalmi problémák is összeköthetők a koronavírussal, mint például több az öngyilkosság, gyilkosság és a halálos kábítószer-túladagolások aránya. Jelenleg az amerikai lakosság többsége negatívan értékeli Joe Biden elnök járvány kezelését. Biden részben azért nyerte meg a választásokat, mert a közvélemény alkalmasabbnak látta Donald Trump korábbi elnökénél a járvány kezelésére. Egy 2021. januári

---

⁴⁰ Lauren Baurer, Kristen E. Broady, Wendy Edelberg, Jimmy O'Donnell: (2020.szept.17.) "Ten Facts about COVID-19 and the U.S. Economy." *Brookings Institution*, <https://www.brookings.edu/research/ten-facts-about-covid-19-and-the-u-s-economy/>

felmérésben a regisztrált szavazók többsége azt mondta, hogy Trump veszteségének fő oka az volt, hogy kormánya nem végzett elég jó munkát a koronavírus-járvány kezelésében a kormányzása alatt. Kezdetben Biden nagyobb bizalmat keltett, hiszen 2021 februárjában egy felmérés szerint az amerikaiak több, mint fele nyilatkozott úgy, hogy nagyon bízik Bidenben és az új rendelkezésekben a koronavírus közegészségügyi hatásainak kezelése terén.⁴¹

8.2. Kína és a covid-19

A Kínai Népköztársaság és az új covid-19 vírus igen szoros kapcsolatban áll egymással, hiszen ezt az új vírust 2019 decemberében, a kínai Vuhan nevezetű városban kitört járványban azonosították először. A Vuhanon belüli megfékezése a vírusnak nem sikerült, így a covid-19 világszerte elterjedt. 2020. január 30-án a WHO nemzetközi aggodalomra okot adó közegészségügyi vészhelyzetet adott ki, majd március 11-én pedig világjárványt hirdetett.

8.2.1. Kína és az USA kapcsolata a covid terén

A covid-19 kitörése után Kína gyorsan elkezdte gyártani az egészségügyi felszereléseket, egyéni védőeszközöket és a lélegeztetőgépeket, majd a világ minden tájára exportálta ezeket.

2021-ben már több országgal együttműködtek az oltóanyag gyártásának növelése miatt.

A globális egészségügyi vezető pozíció azonban még mindig az Amerikai Egyesült Államoké és Kína kísérlete arra, hogy átvegye nem sikerült. Ennek az egyik oka, hogy az Egyesült Államok exportálta a legtöbb covid-19 oltóanyagot világszerte, szám szerint az USA-ból került ki az összes eladásra szánt vakcinamennyiség 40 %-a. Amerika messze a legnagyobb a vakcina nemzetközi adományozása terén is, hiszen közel 110 országba, több mint 500 millió oltóanyagot adományozott. Összehasonlításképp, Kína körülbelül 200 millió adag oltóanyagot adományozott eddig.

8.2.2. A kínai „oltóanyag-diplomácia”

---

⁴¹Jhon Gramlich: (2022.márc.03.) "Two Years into the Pandemic, Americans Inch Closer to a New Normal." *Pew Research Center*, <https://www.pewresearch.org/2022/03/03/two-years-into-the-pandemic-americans-inch-closer-to-a-new-normal/>

Több kutatás is azt mutatja, hogy Kína nem csak az oltóanyagok mennyiségében, hanem a minőségében is elmaradt Amerikához képest. A kutatások alapján két adag kínai „Sinopharm” vagy „Sinovac” vakcina, valamivel kevesebb védelmet nyújt az „omicron” variáns ellen, mint egy mRNS- technológiával előállított amerikai védőoltás. Az UNICEF adatai alapján a kínai vakcinák szállítása 2021 végén csökkent a nyári időszakhoz képest, ez nyilvánvalóan a kínai vakcinák iránti alacsonyabb nemzetközi keresletnek tudható be. Több ország például Chile, az Egyesült Arab Emírségek és Thaiföld kormánya is úgy döntött, hogy azok az emberek, akik először kínai oltóanyagot kaptak harmadik emlékeztető oltásra más vegyenek fel. Volt pár érdekesség is a kínai oltóanyag-adományozás körül, hiszen volt rá példa, hogy az ilyen fajta segélyek kötelezettségekkel jártak. Volt olyan ország, akiktől a segítségért cserébe nyilvános hálaadást kért a kormány. Az is megesett, hogy Nicaragua 1 millió oltóanyagot kapott pár nappal azután, hogy megszakította a diplomáciai kapcsolatait Tajvannal Kína javára. Kína nyomást gyakorolt Ukrajnára is, hogy ha nem vonja vissza az emberi jogok fokozatosabb ellenőrzését Kína nyugati régiójában, akkor Kína visszatart közel fél millió adag vakcinát, ami Ukrajnába érkezne.

8.3. A covid hatása a gazdaságra

Az szerintem egyértelmű, hogy nem volt, olyan ország, aminek a gazdaságára ne lett volna hatással ez a világjárvány, a Kínai gazdaság is megérezte a következményeit. A Kínai Népköztársaság kormányának vírusellenőrzési intézkedései és a gazdaság úgymond leállása azt eredményezte, hogy Kína gazdaságának fellendülése és a növekedése egy időre lelassult.

2020-ban a Kínai vezetés egy ünnepséget tervezett, abból az apropóból, hogy megünnepeljék a gazdaságának egy évtized alatt történő megduplázódását, de a koronavírus „megsemmisítette ezeket a terveket”. A rengeteg kihívás ellenére, Kínáé volt az egyetlen olyan nagyhatalmi gazdaság, amely a pandémia közepén 2020-ban, (ha bár a az elmúlt évtizedek leglassabb ütemében) pontosan 2,2%-ban növekedett. 2021-ben amikor a világ több pontján is elkezdtek lazítani a covid-19 okozta korlátozásokon és próbálták a gazdaságot újraindítani, az országok szinte követelték a Kínai árukat. Ennek köszönhetően Kína exportja rekordszintre emelkedett, szám szerint ez 8,1%-os növekedést jelentett a nagyhatalom számára.

8.4. 2022 és a gazdasági kockázatok

Nem csak Kína, hanem világszerte minden gazdaság számára gondot okozhat egy esetleg új mutációja a vírusnak, hiszen a fertőzések számának akár kisméretű megugrása is, az országok legnagyobb ipari városaiban szigorú bázárásokhoz vezethet. Ebből adódóan leállíthatnak az ellátási láncokat is. Nem beszélve egyes országok felgyülemlett adósságairól sem, vagy az esetleges ingatlanpiaci csődökről. Az International Monetary Fund azaz a Nemzetközi Valutaalap előrejelzése szerint, a GDP növekedés Kínában 2022-ben csökkenni fog, arra hivatkozva, hogy a „zero-covid-policy” hosszú távon korlátozni fogja az üzleti tevékenységeket, az ingatlanpiacot, és a gazdaságot egyaránt. Viszont a „zero-covid-policy” segítette Kínát a koronavírus terjedésének csökkentésében, illetve a Kínai Népköztársaság hivatalosan jelenleg is kevés covid okozta elhalálozásról számol be. A jelentések alapján a kínai lakosság kimondottan nagyon magas arányban van beoltva, ez azt jelenti, hogy a lakosság csaknem 86%-a megkapta már legalább mind a két adag vírus elleni védőoltást. Ahogy már említettem a kínai hatóanyag kevésbé hatékonyabb, mint más elérhető vakcina fajták, ebből az okból illetve a nem túl magas arányú természetes immunitás miatt, a kormány úgy döntött, hogy újabb esetleges mutációk esetén egyből életbe lépteti a szigorú korlátozásokat.

Minden országnak, bele értve a nagyhatalmakat, az nagy problémát jelenhet, hogy a covid-19-el kapcsolatos zavarok hatására a fogyasztói bizalom meggyengülhet, ami pedig súlyosbíthatja az így is igen magas inflációt. Az USA-ban sem könnyítené meg sem a Federal Reserve sem a Biden-kormányzat munkáját.

8.5. A covid-19 és a „Belt and Road Initiative” kezdeményezés

A BRI azaz az „Új Selyemút” program egy Kínából induló hosszú távú transzkontinentális, beruházási és politikai program. Röviden két fontosabb céllal keletkezett, az egyik az infrastruktúra fejlesztése, a másik, hogy felgyorsítsa a gazdasági integrációját a történelmi „Selyemút” mentén lévő országoknak. 2013-ban Hszi Csin-ping kínai elnök ismertette ezt a kezdeményezést. Viszont csak közel két évvel később, 2015. március 28-án adták ki a hivatalos vázlatát. A hivatalos vázlat szerint célja, hogy „elősegítse az ázsiai, európai és afrikai kontinensek és a szomszédos tengerek összeköttetését, partnerségeket hozzon létre és megerősítse a

kezdeményezés mentén fekvő országok között, minden dimenziós, többszintű és összetett összeköttetést hozzon létre.” Jelenleg több mint 71 ország vesz részt benne, melyek együttesen a világ GDP-jének több mint egyharmad részét teszik ki. A Külkapcsolatok Tanácsának véleménye szerint a pandémia okozta „világ leállással”, és a nemzetek elzárkózásával a koronavírus nagyban érintette a „Belt and Road” Kezdeményezést is, hiszen a program projektjei leginkább kínai anyagokra támaszkodnak. A Kínai külügyminisztérium 2020 júniusában úgy becsülte, hogy a „Belt and Road Initiative” keretein belül megvalósuló projektek kb. 50-60% -át érintette negatívan a covid-19 járvány. Leginkább az utazásra és az áruk mozgására irányuló korlátozások okozhattak nehézségeket a projektek megvalósításában. Bár több ország is kijelentette, hogy felülvizsgálja, elhalasztja, sőt még olyan is volt, aki lemondta a Kínával kapcsolatos projekteket. Többek között például: Tanzánia, Banglades vagy éppen Egyiptom is így járt el. A rengeteg projekt törlésből és elhalasztásból nagyon-nagyon sok pénztől esett el a BRI.

8.5.1.A BRI újragondolása

A covid-19 ellehetetlenítette ezt a kezdeményezést és Kína a probléma megoldása gyanánt újragondolta a BRI-t és ezzel a zöld technológiát, a közegészségügyet és a digitális szolgáltatásokat helyezte előtérbe. 2021 októberében a Kínai Népköztársaság kormánya bejelentette a „Second Belt and Road Initiative”-t. A tavalyi évben Kína nagy számban növelte a BRI- befektetéseket több régióban is, például a Észak-Afrikában vagy a Közel-Keleten. Érdekes, de ki lehet mondani, hogy Kína gazdasági stabilitása és növekedése a járvány következtében megerősítette a járvány előtti globális gazdasági helyzetét, és jelenleg a világ nagy része a kínai termékekre támaszkodik saját gazdasági fellendülése érdekében.⁴²

---

⁴² U.S.Global Leadership Coalition: (2022.ápr.11.) “COVID-19 Brief: Impact on China’s Global Influence.” USGLC, <https://www.usglc.org/coronavirus/china/>

9. Az USA és Kína jövőbeli kapcsolatának kérdése és jelen kapcsolata

Nemrég volt az ötvenedik évfordulója annak történelmi eseménynek, hogy Richard Nixon amerikai elnök Kínába utazott és ezzel drámai változást teremtett a két ország kapcsolatában. Ki lehet mondani, hogy az eltelt fél évszázadban rengeteg minden változott az USA és Kína kapcsolata között, hol jobb, hol rosszabb irányba. Bár az elmúlt években igen jelentősen megindultak a diplomáciai tevékenységek, a két nagyhatalom közötti kapcsolat még mindig igen feszültnek számít. A nemrégiben megtartott találkozó Joe Biden amerikai és Hszi Csin-ping kínai elnök között jó, sőt barátságos hangvételi volt. A stratégia stabilitáson kívül a mindkét fél számára igen fontos éghajlattal és annak változásával kapcsolatos együttműködés mellett újabb tárgyalások folytatását érte el.

Érdekesség, hogy a találkozó óta a Biden-kormány nyilvánosan is „beleállt” Kínába, ugyanis amellet, hogy bejelentette a pekingi olimpia diplomáciai bojkottját, több kínai vállalatot vett fel kereskedelmi korlátozási listájára. Ezekkel egyidőben pedig a Kongresszus elfogadta a „kínai kényszermunka elleni visszaélések” ellen kiszabott törvényjavaslatot Hszincsiangban. Az Amerikai Egyesült Államok és Kína több téren is ellentétes álláspontot fogalmaz meg, például: a gazdasággal, a biztonsággal, az ideológiával és a technológiával kapcsolatban is jól észrevehető az ellentét köztük és valljuk be túl sok teret egyik fél sem enged a másiknak a közös nézet eléréséhez.

9.1. Miért nem tud javulni a kapcsolatuk?

Az előző amerikai elnök Donald Trump valamilyen szinten kiélezte Amerika rossz kapcsolatát Kínával. A 2021-ben megválasztott új elnök Joe Biden egy kicsit mintha próbálná a multilateralizmust is szem előtt tartani, de Pekinghez való hozzáállása nagyon sokkal nem tér el az elődjétől. Egyértelmű és tényszerű, hogy az USA kormányát már évtizedek óta aggasztja Kína egyedülállóan gyors katonai modernizációja, merkantilizmusa és az emberi jogok „illiberális” megközelítése. Mindezek ellenére Amerika sokáig reménykedett abban, hogy ha tovább erősíti Kína a kapcsolatait a világ többi országával, talán liberalizálódhat. Ez eddig még nem történt meg, és az Amerikai Egyesült Államok és több ország is erősen kifejezi nemtetszését Kína államkapitalista rendszerével, a Dél-kínai tenger militarizálásával és az egyre inkább tekintélyelvű kormányzással szemben. Nem meglepő, de a Kínai Népköztársaság nem hátrált

meg még a covid-19 világjárvány okozta sok nehézség ellenére sem. Sőt, Hszi Csin-ping kínai elnök még jobban biztosította kormányzási modelljét, a gazdasági rendszerét és a nemzetközi ügyekhez való hozzáállásának hatékonyságát. A kínai elnök tavaly egy nívós találkozón hatalmas önbizalommal úgy nyilatkozott, hogy: „Az idő és a lendület Kína oldalán áll”. Jelenleg úgy tűnik, hogy a kínai tisztviselők véleménye szerint az Amerikai Egyesült Államok, hiába még mindig a legerősebb hatalom, lassan úgyszólván az elkerülhetetlen hanyatlás szakaszában lesz. Nyilvánvalóan nem egyszerűsíti a jelenlegi helyzetet, hogy az USA és Kína kormányai egyre bizalmatlanabb egymással szemben. Nemrégiben egy amerikai, de pártatlan szervezet a „Pew Research Center” felmérése szerint az amerikai válaszadók 89%-a ellenségnek vagy versenytársnak tartja Kínát, de a kínai válaszadók körülbelül kétharmad része is kedvezőtlenül ítéli meg az Egyesült Államokat. Kínát nyilván zavarja, hogy az Egyesült Államok inkább a Pekinggel való versengésre és a vele való szembeállásra fordítja az erejének igen nagy részét. Az elmúlt években a KNK által folytatott biztonsági, gazdasági és technológiai lépések igen határozott politikai válaszokat váltott ki Amerikából. Ezért is tűnhet úgy, hogy a Kína kormányának tagjai úgy vélik, hogy az USA fő célja Kína hatalomátvételének ellehetetlenítése. Erre tökéletes példa, hogy az USA korlátozni akarja Kína befolyását az indo-csendes óceáni térségben vagy akár Trump adminisztráció politikája és Biden AUKUS tengeralattjáró-paktuma is. A KNK nem tartja igazságosnak Amerika Hongkongban, Hszincsiangban, és Tibetben tett panaszait a megsértett emberi jogokkal kapcsolatban, hiszen az USA-nak is vannak saját problémái a faji igazságosság, a hajléktalanság és a vagyoni és egyenlőtlenségek viszonylag magas száma miatt. Igazából, ha nyersen fogalmaznék azt írnám, hogy Kína egy már hanyatlásnak induló hatalomnak tekinti Amerikát, aki megpróbálja megakadályozni, hogy a KNK megelőzze. Viszont a másik fél, azaz az Amerikai Egyesült Államok nézőpontja teljesen más, hiszen úgy látja a helyzetet, hogy kapcsolatuk romlásáért Kína növekvő magabiztossága és az országon belüli elnyomó magatartása a hibás. Az USA tisztviselői aggódnak attól, hogy a KNK a tekintélyelvű rendszerek támogatásával „feldarabolja” a liberális nemzetközi rendet, és megpróbálja létrehozni „az autokrácia számára biztonságos világot”.

9.1. Hogyan lehetne béke az USA és Kína között?

Valószínűsíthető, hogy Kína szeretné, ha az Amerikai Egyesült Államok megadná a KNK számára azt a teret, amelyet, mint nagyhatalom megérdemelne. Nyilván fenyegetőnek tartja, hogy az USA katonái jelen vannak Kelet és Délkelet-Ázsiában nem törődve azzal, hogy Peking kiemelkedő ázsiai biztonsági és gazdasági szereplő. Ezeken kívül érthetően szeretné, ha Amerika enyhítené a nyomást technológiai és gazdasági téren, illetve talán a legfontosabb lenne, hogy Amerika ismerje el Kína politikai és gazdasági rendszereinek legitimitását.

Az Amerikai Egyesült Államok szigorúbb politikájának valószínűleg az a célja, hogy visszaszorítsa és korlátozza a kínai belföldi és külföldi normákat és szabályokat. Röviden az USA célja az lenne, hogy Kína felszámolná a gazdasági és az innovációs merkantilizmusát, tiszteletben tartaná más országok szuverenitását, beleegyezne a viták békés megoldásába, és persze betartaná az emberi jogokról szóló nemzetközi egyezményeket. Mint már említettem, Joe Biden megnyilvánulása Kínával szemben visszafogottabb és nyugodtabb hangvételű, mint Donald Trumpé volt. Nyilván szeretné elkerülni az eskalációt. Az amerikai elnök leszögezte, hogy nem törekszik a rendszerváltásra Kínában.

Ha már az egyik oldal „vágypíról” írtam, most jöjjön a másik. Feltételezhető, hogy az USA-nak igen fontos lenne, ha Kína módosítaná politikáját és retorikáját, aktív lépéseket tenne a kettőjük közötti kapcsolat javításáért, illetve, ha vállalná a felelősséget bizonyos tetteiért.

Bármilyen is történjen az kétségtelen, hogy az Amerikai Egyesült Államok és a Kína Népköztársaság kapcsolata a jövőben is versenyképes marad. Az viszont tény, hogy mindkettőjük célja kell, hogy legyen a kettőjük közötti kapcsolat javítása és helyreállítása. Mindkét félnek egy hatékony, és reális stratégiát kéne kialakítania, ami megoldhatja a konfliktusokat közöttük, itt ki hangsúlyoznák pár problémát, amelyek megoldása mindkettejük számára fontos: a globális egészségügy, éghajlatváltozás, és az atomsorompó egyezmény.⁴³

---

⁴³ Minghao Zhao: (2019.nov.03.) "Is a New Cold War Inevitable? Chinese Perspectives on US–China Strategic Competition." *The Chinese Journal of International Politics*
<https://academic.oup.com/cjip/article/12/3/371/5544745>

10. A nagy kérdés: Vajon Kína átveheti az USA szerepét a világgazdaságban?

A Kínai Népköztársaság és az Amerikai Egyesült Államok kapcsolata és annak változása korunk egyik legnagyobb kérdése és kihívása. Kína felemelkedése nem csak a múltban, de a jelenben és a jövőben is drámai fordulatokhoz vezethet. A legnagyobb kérdés talán mindenki számára az, hogy kezelhető-e a helyzet a 21.században és ha igen, milyen áron és milyen kimenetellel. Több kutatót is foglalkoztat ez a kérdés, és többségében a kutatások mind arra a következtetésre jutnak, hogy ha Amerika és Kína is elkötelezi magát kapcsolatuk stabilizálása mellett, nem lesz gond. Tudjuk, hogy voltak és lesznek is konfliktusok, de a két nagyhatalom is jól tudja, hogy a békésen együttélés lenne a legoptimálisabb mindkét fél számára.⁴⁴

Jelenleg a Kína gazdaság olyan szinten erősödött meg, hogy ma körülbelül 800 millióval kevesebb kínai polgár él szegénységben, mint élt régebben. A KNK felemelkedése a világpolitikát, a globális gazdaságot és a bolygó ökoszisztémáját is átformálta. Most jelenleg ők a világ legnagyobb gazdasága a vásárlóerő-paritáson. Ahogy azt már említettem a világ termelésének csaknem 1/5-része, a szén-dioxid-kibocsátásának több mint ¼- része Kínából származik. Geopolitikailag ki lehet mondani, hogy Kína felemelkedése véget vetett Amerika „egypólusú világrendjének” és ez óriási következményekkel jár mind az országra, mind a világ többi részére nézve. Számos tanulmány kimutatja, hogy Kína gazdasága hamarosan jelentősen lelassulhat, de az is szinte tényként kezelendő, hogy Kína 2030-ig továbbra is fenn tudja tartani átlagosan az évi minimum 5%-os növekedést. A későbbi, 2050-re becsült tanulmányok szerint, Kína átlagosan évi 4%-os növekedést érhet el. Nyilván a legtöbb kutatás a közelmúltbeli teljesítményre alapozza tanulmányait. A fokozatosan lassuló növekedés pedig minden gyorsan felzárkózó gazdaságra jellemző, és mivel Kína drasztikus gyorsulással nőtt, nem kizárt, hogy a lassulás is drasztikus sebességű lehet. Az ENSZ előrejelzései alapján a kínai munkaerő létszám várhatóan csökkenni fog. Több helyen lehet olvasni, hogy feltételezhetően Kína feloldja majd a nyugdíjkorhatárt és ezzel a népesség elöregedése miatti munkaerő piaci részvétel várható csökkenését tudja majd leredukálni. A termelékenység növekedése a jövőben jelenlegi

---

⁴⁴ Asia Society Policy Institute: “U.S.-China 21: The Future of U.S.-China Relations under Xi Jinping.” <https://asiasociety.org/policy-institute/us-china-21-future-us-china-relations-under-xi-jinping>

üteméhez képest 30%-kal lassulhat. Nem szabad figyelmen kívül hagyni a konfliktusokból és a befelé irányuló gazdaságból adódó további ellenszeleket sem, amellyel Kína szembesül. Figyelembe véve a lakosságának nagyságát és a termelékenység felzárkóztatásának lehetőségeit, nem zárható ki teljesen egy Kína által uralt jövőbeli világgazdaság. De ehhez óriási sikerekre lenne szüksége a Kínai Népköztársaságnak.⁴⁵

---

⁴⁵ Roland Rajah, Alyssa Leng: (2022.márc.15.) "Revising down the Rise of China."
www.lowyinstitute.org/publications/revising-down-rise-china.

11. Összegzés

Dolgozatom végéhez érve, elmondhatom, hogy rengeteget tanultam a hónapokon át tartó kutatás, anyaggyűjtés és olvasás sokkal több tudással gazdagított, mint azt gondoltam volna. Viszont ez egy olyan téma, amelybe teljes mértékben nem lehet bele látni, de az eredeti tervemet, hogy egy sokkal átfogóbb képet kapjak az Amerikai Egyesült Államok és Kína kapcsolatának részleteiről, sikerült elérnem.

Amikor elkezdtem a kutatást nem volt ennyire átgondolt véleményem sem Amerikáról, sem Kínáról. A jelenlegi kapcsolatokról sem tudtam sokkal többet annál, mint amit a napi hírekben lehet hallani. Az egyik legnagyobb észrevételem talán az, hogy nagyon nem mindegy, hogy az ember milyen anyagokból dolgozik egy ilyen kutatás során. Egy pár alkalommal én is beleestem abba a csapdába, hogy egy amerikai forrást tanulmányoztam a témában, és egy adott konfliktust teljesen máshogy írt le mind egy kínai vagy semleges szerzőtől származó. Éppen ezért is igyekeztem összehasonlítani több forrást is azért, hogy egy hiteles képet kaphassak. A KNK megalakulásával szinte az egész addigi világrend átformálódott, főleg miután Kína megkezdte a páratlan gyorsaságú és mértékű növekedését. Az, hogy Amerika a mai napig félti az elsőszámú nagyhatalmi pozícióját szerintem érhető. Remélhetőleg közös nevezőre tudnak jutni akár a kereskedelem és a technológia területén is, ez hosszú távon kulcsfontosságú lenne az Egyesült Államok és Kína közötti jövőbeli jó kapcsolat megteremtéséhez és megtartásához. Annak ellenére, hogy a két nemzetnek nagyon eltérő a gondolkodásmódja a kétoldalú kapcsolatokról, a kicsiben kezdés bizonyulhat a legjobb módszernek arra, hogy végül nagy eredményeket érjen el. Szerintem az amerikai és a kínai érdekek idővel valószínűleg javulni fognak a kapcsolatuk kezelését illetően. Az USA politikája remélhetőleg a jövőben nem Kína „legyőzésére” és a Kínai Kommunista Párt „lerombolására” lesz kielezve. Vélhetően inkább azon lesz a hangsúly, hogy hosszú távon erősíteni tudják Amerika versenyképességét Kínával szemben. Nyilván az USA vezetői továbbra is szorgalmazni fogják a kínai vezetők jobb bánásmódját az állampolgárokkal szemben, hiszen az ilyen erőfeszítések határozzák meg az Amerikai Egyesült Államokat, mint „az értékek bajnokát”. Amerika és Kína közötti kereskedelmi, tudományos és pénzügyi együttműködések megnehezítik mindkettőjük számára, hogy kárt

okozzanak a másiknak anélkül, hogy közben kárt okoznának saját maguknak.⁴⁶ Véleményem szerint, ez inkább előnyt jelent mind a világ, mind saját maguk számára.

---

⁴⁶ Ryan Hass: (2021.08.12.) "The "New Normal" in US-China Relations: Hardening Competition and Deep Interdependence." *Brookings*, www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2021/08/12/the-new-normal-in-us-china-relations-hardening-competition-and-deep-interdependence/

Irodalomjegyzék:

- A Report By The China Senior Analyst Group: “A New Great Game—China, the U.S. And Technology | S&P Global.” <https://www.spglobal.com/en/research-insights/featured/a-new-great-game-china-the-u-s-and-technology>- Letöltve: 2022.04.13.
- Asia Society Policy Institute: “U.S.-China 21: The Future of U.S.-China Relations under Xi Jinping.” <https://asiasociety.org/policy-institute/us-china-21-future-us-china-relations-under-xi-jinping> Letöltve: 2022.04.28.
- Dobák Zsófia: (2022.febr.02.) “Kína Népségének Száma Már Idén Elkezdhet Csökkenni.” *Raketa.hu*, <https://raketa.hu/kina-nepesseg-csokkenes-> Letöltve: 2022.04.08.
- Edmund L.Andrews: (2022.márc.16.) “China and the United States: Unlikely Partners in AI.” *Stanford HAI*, <https://hai.stanford.edu/news/china-and-united-states-unlikely-partners-ai> Letöltve: 2022.04.12.
- Encyclopedia Britannica: (2019) China - Trade, <https://www.britannica.com/place/China/Trade> Letöltve: 2022.03.27.
- Florida Richard: (2012.máj.09.) “America’s Most Powerful Global Cities.” *Bloomberg.com*, <https://www.bloomberg.com/news/articles/2012-05-09/america-s-most-powerful-global-cities> Letöltve: 2022.02.26.
- Halmosy Dénes: (1985,Budapest) Nemzetközi szerződések 1945–1982, Gondolat Kiadó, 472–475. old.
- Harmat Árpád Péter: (2015.febr.06.) “Az Amerikai Polgárháború Története.” *Tortenelemcikkek.hu*, <http://tortenelemcikkek.hu/node/175> Letöltve: 2022.02.20.
- Henry Kissinger: (2008) Diplomácia, PANEM KFT, 9-10.oldal
- Henry Kissinger: (2017) Kínáról, Antall József Tudásközpont, 20-40.oldal
- James McBride, Andrew Chatzky: (2019) Is “Made in China 2025” a Threat to Global Trade?, *Council on Foreign Relations*, <https://www.cfr.org/background/made-china-2025-threat-global-trade> Letöltve: 2022.03.31.
- Jhon Gramlich: (2022.márc.03.) “Two Years into the Pandemic, Americans Inch Closer to a New Normal.” *Pew Research Center*, <https://www.pewresearch.org/2022/03/03/two-years-into-the-pandemic-americans-inch-closer-to-a-new-normal/> Letöltve: 2022.04.20.
- Juhász Ottó: (2009, Budapest) A kínai belső helyzet alakulása, kilátások, Akadémiai Kiadó

- King's College History Department: (2006.aug.04.) "China in the 20th Century." <https://departments.kings.edu/history/20c/china.html> Letöltve: 2022.03.02.
- Lauren Baurer, Kristen E. Broady, Wendy Edelberg, Jimmy O'Donnell: (2020.szept.17.) "Ten Facts about COVID-19 and the U.S. Economy." *Brookings Institution*, <https://www.brookings.edu/research/ten-facts-about-covid-19-and-the-u-s-economy/> Letöltve: 2022.04.19.
- Leonardo Dinic: (2022.febr.12.) "Artificial Intelligence and the China-U.S. Rivalry." *China-US Focus*, <https://www.chinausfocus.com/peace-security/artificial-intelligence-and-the-china-us-rivalry> Letöltve: 2022.04.11.
- *Magyar Nagylexikon*. Budapest: Magyar Nagylexikon Kiadó, 743. oldal
- Magyarország Nagykövetsége Peking: Kína gazdasági helyzete, <https://peking.mfa.gov.hu/page/kina-gazdasagi-helyzete> Letöltve: 2022.03.19.
- Matthew Daniels: (2020) „The history and future of US-China competition and cooperation in space”, Johns Hopkins University Applied Physics Laboratory LLC, <https://apps.dtic.mil/sti/pdfs/AD1116894.pdf> Letöltve: 2022.04. 07.
- Matthew Johnston: (2021.jún.24.) "The Economic Effects of the New Deal." Investopedia, <https://www.investopedia.com/articles/investing/011116/economic-effects-new-deal.asp> Letöltve:2022.02.26.
- Max Fisher: (2015.máj.20.) "How America Became the Most Powerful Country on Earth, in 11 Maps." Vox, Vox, <https://www.vox.com/2015/5/20/8615345/america-global-power-maps> Letöltve:2022.02.20.
- Medgyesi Csilla: (2022.jan.06.) "Az Egyesült Államok És Kína Mindenkit Lenyom." *Világ gazdaság*, <https://www.vg.hu/nemzetkozi-gazdasag/2022/01/az-egyedul-allamok-es-kina-mindenkit-lenyom> Letöltve: 2022.04.11.
- National Museum of American Diplomacy: (2021.aug.05.) Ping Pong Diplomacy: Artifacts from the Historic 1971 U.S. Table Tennis Trip to China, <https://diplomacy.state.gov/artifact-collection-highlights/ping-pong-diplomacy-historic-1971-u-s-table-tennis-trip-to-china/>
- Piaci útmutató a Kínai Népköztársaságról (2020) Magyar Kereskedelmi és iparkamara, 4-20.oldal
- Richardson Gary, Alejandro Komai, Michael Gou: (2013.nov.22) "Stock Market Crash of 1929" Federal Reserve History, <https://www.federalreservehistory.org/essays/stock-market-crash-of-1929> Letöltve: 2022.02.27.
- Roland Rajah, Alyssa Leng: (2022.márc.15.) "Revising down the Rise of China." www.lowyinstitute.org/publications/revising-down-rise-china. Letöltve: 2022.04.24.

- Ryan Hass, Patricia M. Kim, Emilie Kimball, Jessica Brandt, David Dollar, Cameron F. Kerry, Aaron Klein, Joshua P. Meltzer, Chris Meserole, Amy J. Nelson: (2021.dec.23.) "U.S.-China Technology Competition." *Brookings*, <https://www.brookings.edu/essay/u-s-china-technology-competition/> Letöltve:2022.04.13.
- Ryan Hass: (2021.aug.12.) "The "New Normal" in US-China Relations: Hardening Competition and Deep Interdependence." *Brookings*, www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2021/08/12/the-new-normal-in-us-china-relations-hardening-competition-and-deep-interdependence/ Letöltve: 2022.04.12.
- Szabó Dániel: (2022.jan.07.) "Rekordmélyen Jár Az Amerikai Népeségnövekedés." *Napi.hu*, <https://www.napi.hu/nemzetkozi-gazdasag/egyedul-allamok-nepesseg-novekedes-demografia-nepszamlalas.743644.html> Letöltve: 2022.04.10.
- Szunomár Ágnes: Kínai külpolitika, kínai hatalmi politika: folyamatosság és változás, Külügyi szemle, 126. oldal <https://core.ac.uk/download/pdf/159127058.pdf> Letöltve: 2022.03.25.
- Tálás Barna: (2007) Kína és az Egyesült Államok-Múlt, jelen és jövő, KÖZ-GAZDASÁG 2007/2,86-92o. http://unipub.lib.uni-corvinus.hu/4188/1/kozg2007-2_85-102.pdf Letöltve: 2022.04.01.
- Tarján M. Tamás: "1776. július 4. „a Függetlenségi Nyilatkozat Elfogadása." *Rubicon.hu*, <https://rubicon.hu/kalendarium/1776-julius-4-a-fuggetlensegi-nyilatkozat-elfogadasa> Letöltve: 2022.02.04.
- Tarján M. Tamás: "1972. február 21. Nixon Amerikai Elnök Kínába Látogat." <https://rubicon.hu/kalendarium/1972-februar-21-nixon-amerikai-elnok-kinaba-latogat> Letöltve: 2022.04.04.
- Tóth Zoltán József: (2017) Az Egyesült Államok alkotmányának kartális és történeti jellege- Polgári Szemle, 13. évf., 4–6. szám, <https://polgariszemle.hu/archivum/148-2017-december-13-evfolyam-4-6-szam/gazdasag-es-joztudomany/930-az-egyedul-allamok-alkotmanyanak-kartalis-es-torteneti-jellege> Letöltve:2022.02.04.
- U.S.Global Leadership Coalition: (2022.ápr.11.) "COVID-19 Brief: Impact on China's Global Influence." *USGLC*, <https://www.usglc.org/coronavirus/china/> Letöltve: 2022.04.20.
- Zhang Zhihui, Bruce Seely: (2019.aug.03.) "A Historical Review of China-U.S. Cooperation in Space: Launching Commercial Satellites and Technology Transfer, 1978–2000." *Space Policy*, <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0265964618300079> Letöltve.2022.04.10.

- Minghao Zhao: (2019.nov.03.) "Is a New Cold War Inevitable? Chinese Perspectives on US–China Strategic Competition." *The Chinese Journal of International Politics*, <https://academic.oup.com/cjip/article/12/3/371/5544745> Letöltve: 2022.04.22.
- Zhu Ruichen: (2005,Budapest.) Kína nukleáris non-proliferációs szerepvállalása, különösen a Távol-Keleten, Doktori értekezés, Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, 37-38.o

Nyilatkozatok:

BUDAPESTI GAZDASÁGI EGYETEM
ALKALMAZOTT TUDOMÁNYOK EGYETEME
KÜLTETÉSKÖZVETELMI KAR

Nyilatkozat a szakdolgozat státuszáról (nyilvános, bizalmas)

Alulírott IZSAK Kitti (Neptun kód DSMB71) a
Az Amerikai Egyesült Államok és Kína kapcsolata a XX század második
felétől

című szakdolgozattal/zárodolgozattal (továbbiakban mű) kapcsolatban az alábbiakról nyilatkozom:

- Kijelentem, hogy a mű BGE Dolgozattár repozitóriumába való feltöltésével más jogát nem sértem. Tudomással bírok arról, hogy az Egyetem a szerzői jogok meglétét nem ellenőrzi.
- Nyilatkozom, hogy a mű (a megfelelő rész aláhúzendő)
  - a bizalmas
  - a nyilvánosság számára hozzáférhető.
- Tudomásul veszem, hogy
  - szerzői jogsértés esetén az Egyetem az érintett dokumentum elérhetőségét a szerzői jogsértés tisztázása idejére átmenetileg korlátozza,
  - szerzői jogsértés esetén az érintett művet a Repozitórium adminisztrátora a Repozitóriumból haladéktalanul eltávolítja,
  - amennyiben a dolgozatomat a nyilvánosság számára hozzáférhetővé teszem, az egyetem a dolgozatot az interneten a nyilvánosság számára hozzáférhetővé teszi. Hozzájárulásom – szerzői jogaim maradéktalan tiszteletben tartása mellett – nem kizárólagos és időtartamra nem korlátozott felhasználási engedély.

Kelt: Budapest 2022.05.05

Izsa Kitti

hallgató

NYILATKOZAT

Alulírott IZSÁK KITT..... büntetőjogi felelősségem tudatában nyilatkozom, hogy a szakdolgozatomban foglalt tények és adatok a valóságnak megfelelnek, és az abban leírtak a saját, önálló munkám eredményei.

A szakdolgozatban felhasznált adatokat a szerzői jogvédelem figyelembevételével alkalmaztam.

Ezen szakdolgozat semmilyen része nem került felhasználásra korábban oktatási intézmény más képzésén diplomaszerzés során.

Tudomásul veszem, hogy a szakdolgozatomat az intézmény plágiumellenőrzésnek veti alá.

Budapest, 2022 év .....05..... hónap .....05 nap

Izsák Kitti.....

hallgató aláírása